

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ВЕЛИКОБЕРЕЗЬКОЇ
ОТГ (БЕРЕГІВСЬКИЙ РАЙОН)
ПЕШПЕКІ АЛЕКСАНДРА АТТІЛІВНА СТУДЕНТ(КА) IV-ГО
КУРСУ

Освітня програма 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 10 від 27 жовтня 2021 року

Науковий керівник:

Генці Шандор Олександрович

PhD, доцент

Завідувач кафедри географії та туризму: **Молнар Йосип Йожефович**

к.г.н., доцент

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2022 року

Протокол № _____ / 2022

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота

**ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ВЕЛИКОБЕРЕЗЬКОЇ
ОТГ (БЕРЕГІВСЬКИЙ РАЙОН)**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Пешпекі Александра Аттілівна

Освітня програма 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник: **Генці Шандор Олександрович**

PhD, доцент

Рецензент: **Шаш Еники Людвиківна**

PhD, доцент

Берегове
2022

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földtudományi és Turizmus Tanszék

A NAGYBEREGI KISTÉRSÉG TURISZTIKAI ERŐFORRÁSAINAK VIZSGÁLATA (BEREGSZÁSZI JÁRÁS)

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Püspöki Alexandra

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 014 Középfiskolai oktatás (Földrajz)

Témavezető: Gönczy Sándor

PhD, docens

Recenzens: Sass Enikő

PhD, docens

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1. РОЗМЕЖУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ	8
2. ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕЛИКОБЕРЕЗЬКОЇ ОТГ	10
2.1. Природно-географічні об'єкти	10
2.1.1. Розташування та природні особливості поселення	10
2.1.2. Природні пам'ятки – Великоберезьке озеро	13
2.1.3. Болото «Серне»	15
2.2. Географічна характеристика суспільства	16
2.2.1. Населення с. Великі Береги	16
3. ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД	18
4. ТУРИСТИЧНІ ПАМ'ЯТКИ	23
4.1. Архітектурні пам'ятки	23
4.2. Традиція ткацтва в селі Великі Береги	27
4.3. Вироби ручної роботи в с. Великі Береги.....	34
4.3.1. Вироби із кукурудзяних листів	37
4.3.2. Бісероплетіння.....	39
4.3.3. Гравіювання на склі.....	43
4.3.4. Різьба по дереву	45
4.3.5. Плетіння кошиків	48
5. РЕЗУЛЬТАТИ	51
5.1. Іпордом «Мотокросс».....	51
5.2. Великоберезький млин	52
5.3. Художній велосипед.....	59
5.4. Великоберезькі фермерські будинки	61
5.5. Методи дослідження	62
ВИСНОВКИ	75
ПІДСУМКИ	76
РЕЗЮМЕ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	80
--------------------------------	-----------

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	6
1. TERÜLETHATÁROLÁS	8
2. A NAGYBEREGI KISTÉRSÉG FÖLDRAJZI JELLEMZŐI	10
2.1. Természetföldrajzi jellemzők.....	10
2.1.1. A település elhelyezkedése és természeti jellemzői	10
2.1.2. Természeti vonzerők- a Beregi tó	13
2.1.3. Szernye mocsár	15
2.2. Társadalom földrajzi jellemzés	16
2.2.1. Nagybereg lakossága.....	16
3. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS.....	18
4. TURISZTIKAI VONZERŐK	23
4.1. Építészeti vonzerők	23
4.2. A szövés hagyománya Nagyberegen.....	27
4.3. Kézműves termékek Nagyberegen	34
4.3.1. Csuhétermékek.....	37
4.3.2. Gyöngyfűzés	39
4.3.3. Üveggravírozás.....	43
4.3.4. Fafaragás	45
4.3.5. Kosárfonás	48
5. EREDMÉNYEK	51
5.1. Versenypálya „Krosszpálya”	51
5.2. Nagybereg malom	52
5.3. Művészkerékpár.....	59
5.4. Nagybereg parasztházak	61
5.5. Kutatási módszerek	62
KÖVETKEZTETÉS	75
ÖSSZEFOGLALÁS	76
REZÜMÉ (ukrán nyelvű összefoglalás)	77

FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE	78
ÁBRÁK JEGYZÉKE	80

BEVEZETÉS

„Isten egy szívnek egy kebelt teremte: így egy embernek egy hazát” így írta Kölcsey Ferenc. Mi is lenne nagyobb és nemesebb dolog annál, hogy szülőföldünk kincseit és értékeit megmentve neveljünk másokat és fejlesszük magunkban az érzést miszerint a haza kincseit őrizni és ápolni emberi kötelességünk, mert a jövő mindig a múltban van megírva. Nem csupán a világot felforgató dolgok nemesek, hanem az is, amit saját környezetünk javára teszünk. Turisztikai tanulmányaim során kialakult egy bizonyos felelősségtudatom a régi dolgok megóvása iránt. Ma minden sorozatgyártott elveszik belőle az „ember”, a bútorok, székek, üvegek mind - mind egy program egy szalagmunka részei, aminek csupán a vagyonszerzés adja a célját.

Nem kell messze mennem. Nagybereg bővelkedik a megmenteni valóban turisztikai történelmi és magyarságismereti szempontból is. Bár a helyzet nem mindig rózsás és a nyomás is a falura nehezedik gazdaságilag valamint a 2015 óta tartó konfliktusok is tovább nehezítik a hagyományaink megőrzésére irányuló fejlesztéseket. Én úgy gondolom ezekben a nehéz időkben is előre kell tekinteni.

Miért pont Nagybereg? A válasz egyszerű. Mivel szülőfalumról van szó sokkal nagyobb felelősséget érzek az iránt, hogy ezt a gyönyörű szívemhez közel álló helyet ami az én életemből is egy hatalmas darab megmutassam. Most Magyarországon élek de bármikor amikor megkérdezik hol van a szülőföldem büszkén és emelt fővel tudom mondani, hogy Kárpátalján Nagyberegen. Tudom itt ez nem sokat jelent az embereknek, de bennem legbelül e név felcsengésekor feltör valami megmagyarázhatatlan érzés, ami embert és települést összeköt. A Mélyen ringó emlékek és érzések minnél inkább arra sarkallnak, hogy fel kell tárjam a falu elrejtett sokszor már - már feledésbe merült kincseit. Mert nekünk és az utánunk következőknek tudnunk kell honnan jöttünk, mert akkor fogjuk tudni igazán csak, hogy merre kell tartanunk.

A Nagyberegi Kistérség turisztikai erőforrásainak vizsgálata során fontosnak tartottam a több szempontból való megközelítést, miszerint melyek azok a turisztikai erőforrások,

amelyek innovációra szorulnak és melyek a már meglévő és jól működő turisztikai infrastruktúrák. Valamint ezen munkám során igyekeztem részletesebb, átfogóbb képet alkotni a Nagyberegen működő turisztikai szempontból fontos létesítményekről amelyekről már eddigi munkáim során is említést tettem. Célom, hogy ezzel a munkámmal bemutassam településem turisztikai erőforrásait, ezzel elősegítve az átláthatóságot és a fejlesztéseket.

Mivel fontos számomra a falu és annak értékei igyekeztem feltérképezni a még kiaknázatlan lehetőségeket és munkám során bemutatom néhány személyes ötletemet is.

1. TERÜLETHATÁROLÁS

A Beregszászi járás egykori közigazgatási egység, Ukrajna Kárpátontúli területén 1946-2020 között Kárpátalja Délnyugati részén helyezkedett el. A járás közigazgatásához tartozott Nagyberég. A várostól 10 km-re északkeletre a Borzsa jobb partján fekszik (Izsák, 2007).

A kettős (Munkács, Beregszász) központú vármegyét járási szinten megfelezték: az egyik Munkács a másik a Beregszászi járás nevet kapta.

2001. május 17-től Kárpátaljai területnek alárendelt Beregszász megyei jogú város (Homoki, 2004).

A 2020. Juliusi Ukrajnai Közigazgatási Reform során kibővítették, így jött létre az új Beregszászi járás. Ukrajna Legfelsőbb Tanácsának elnöke aláírta a 807-IX. sz., a járások létrehozásáról és megszüntetéséről szóló rendeletet, s ezzel megszületett egy teljesen új nevet viselő közigazgatási – területi egység (Kárpátalja.ma/karpatalja/kozelet/letrejott-az-uj-beregszaszi-jaras 2021).

A Beregszász székhelyű Beregszászi járás a bátyúi nagyközségi, beregszászi városi, nagyberégi községi, nagybégányi községi, tiszaujlaki nagyközségi, nagyszőlősi városi, beregkövesdi községi, királyházi nagyközségi, mezőkaszonyi községi és a tiszapéterfalvai községi kistérségekből tevődik össze (Kárpátalja.ma/karpatalja/kozelet/letrejott-az-uj-beregszaszi-jaras 2021).

2021. november 26-án került sor a Nagyberégi Kistérségi Tanács megalakuló ülésére. A Tanácsba 22 képviselő jutott be. If. Urszta János lett a kistérség polgármestere, helyettese Sütő Lajos. A tanács titkára Káli Marianna. A kistérséghez 5 település tartozik: Nagyberég, Beregújfalú, Alsó és Felső Remete, Kovászó.

2015-ben Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa elfogadta az Önkormányzatok önkéntes egyesüléséről szóló törvényt mellyel kezdetét vette a decentralizációs reform. A reform következtében a városi és falusi önkormányzatoknak kistérségbe kellett, más néven „hromádába” vagy „OTH” – be kellett alakulniuk.

Ukrajna 490 járása megszűnt és 136 új alakult. Kárpátalja 13 járása helyén 6 járás maradt, 337 önkormányzat 64 kistérségbe szerveződött. A decentralizációs reformnak köszönhetően a magyar nemzetiségűek aránya jelentősen csökkent, megszűnt az egyetlen magyar többségű járás Ukrajnában (Csernyicskó, Híres-László, Karmacsi, Márku, Máté, Tóth-Orosz, 2021).

2. A NAGYBEREGI KISTÉRSÉG FÖLDRAJZI JELLEMZŐI

2.1. Természetföldrajzi jellemzők

2.1.1. A település elhelyezkedése és természeti jellemzői

A község Beregszásztól keleti irányba a várostól 8-10 km-nyi távolságra fekszik, a több mint 10 hektáron elterülő Szernye-mocsár szélén. A Beregszász–Ilosva közúti országút áthalad rajta, illetve a Beregszász-Kovácsrét irányú keskenynyomtávú vasút, amely ma már csak teherforgalmat bonyolít le. A falu területe 5,5 km² (1. ábra).

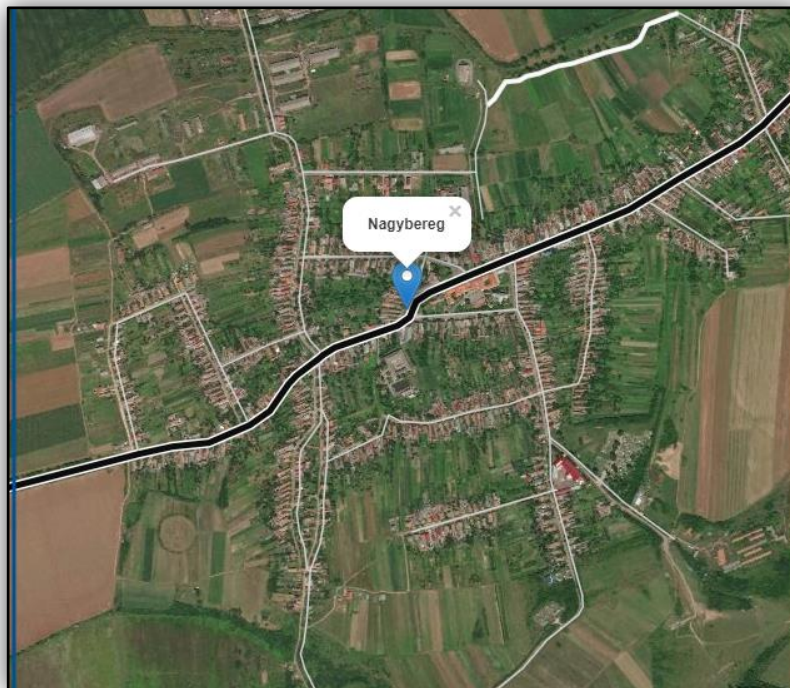
Nagybereg északon határos Kovászóval és Kígyóssal, délen Beregújfaluvá.

Nagybereg azon falvak egyike, akik megkapták a mezőváros címet. Mivel a második időzónában terül el a településünk ezért a közép-európai időt használjuk (Izsák, 2007).

Nagybereg a Beregszászi-dombvidék lábánál terül el. Ez a járás legmagasabb része, amelynek magassága 220–365 m között váltakozik.

Nagybereg északi részén található az erősen erodálódott Kis-hegy. A vulkáni anyag itt keresztirányú törésvonalakhoz köthető.

A Beregszászi-dombvidék felépítése: egy összetett mezozós paleogén alap amely kombinálva van metamorf kőzetekkel és a tetején neogén vulkános üledékes képződmények vannak. Intenzív vulkanizmus jellemző a fejlődésére (Izsák, 2007).

1. ábra. Nagybereg és környéke felülnézetből
(http://www.mapnall.com/hu/map/Esri.WorldImagery/Térkép-Nagybereg_709155.html, 2020).

A Beregszászi-dombvidék gazdag a különböző ásványi kincsekben. Vegyes fémű érceket találtak (réz, vas, stb.), amelyek az ipari tartalékok alapján itt található. A dombvidék mélyében ezüstöt, aranyat, alunit, barit, kaolin, építőanyagok, üveg- és porcelán alapanyagok lelőhelyeire bukkantak. Az arany kitermelését már többször is végezték, de leállították.

Ezen a területen halad át a Beregszászi geotermális anomália-öv. Amelyhez forró termásvíz készletek is tartoznak. A termásvíz felhasználását 1971-ben kezdték el, melynek hőmérséklete 50–60° C.

A dombvidék gazdag perlit lelőhelyet tartalmaz. A perlit egy vulkanikus eredetű kőzet (Izsák, 2007).

Vidékünk éghajlata mérsékelt kontinentális az Atlanti-óceán felől érkező mediterrán légtömegek hatása alatt áll. Fő éghajlat formáló tényezői: a napsugárzás, az uralkodó légtömegek, a terület domborzata. A Beregszászi járásnak van Kárpátalján a legmelegebb éghajlata. Ez köszönhető az Atlanti-óceán légtömegeinek és a Kárpátok védelmének a hideg szelektől. Az átlagos évi hőmérséklet +10°C, a maximális hőmérséklet +41°C a minimális -32,5°C (Izsák, 2007).

A legmelegebb hónap a július, a nyár meleg, időnként forró.

A leghidegebb hónap a január, a hótakaró nem állandó. Van olyan év, hogy nem fedti a földet hótakaró.

Az őszi hosszú és csapadékos. Az első korai fagyok már szeptember végén jelentkeznek.

Az évi átlagos csapadékmennyiség 600–700 mm. Nyáron gyakoriak a zivatarok, heves esők. Előfordulhat aszályos év is, amikor a csapadékmennyiség 500 mm.

Az év nagy részében nyugati szelek uralkodnak. A szélsőségek 10–15 km/h (Izsák, 2007).

A folyók és tavak táplálása többnyire hólé, esővíz és talajvíz. A vízszint függ az évi csapadékmennyiségétől. A folyók és tavak hideg tél esetén rövid időre befagyhatnak. 15–20 cm-es jégréteg alakul ki a felületén. Nagyberég mellett található a Borzsa-folyó amely Kárpátalja negyedik leghosszabb folyója (106 km). A folyó a Borzsa-havasokon veszi kezdetét, a Sztoj-hegy oldalán és Mezővári mellett torkollik a Tiszába (Izsák, 2007).

Nagyberég és környéke – kb. 1,5 ezer ha erdős területtel rendelkezik. Az erdők fő összetevője a tölgy (*Quercus robur*), a bükk (*Fagus sylvatica*), a kőris (*Fraxinus ornus*) és más fafélék. A cserjéseket berkenye (*Sorbus*), fekete bodza (*Sambucus nigra*), kecskerágó (*Euonymus*), kökény (*Prunus spinosa*), som (*Cornus*) alkotja. Honos a szeder (*Rubus fruticosus*), nyárfa (*Populus alba*), csipkebogyó (*Rosa canina*), akác (*Robinia pseudo-acacia*). Erdeinkben többféle ehető és mérgező gomba nő: gyilkos galóca (*Amanita phalloides*), légyölő galóca (*Amanita muscaria*), galamb gombák (*Russula spp*), vargánya (*Buletus edulis*), arany tinóru (*Xerocomus chrysenteron*), csiperke (*Agaricus*) stb.

Nagyberéghez közel található az Atak-rezervátum, ahol 52 ha területen 1974-ben rezervátumot hoztak létre. Itt védett a tölgyes-kőrises erdő (Izsák, 2007).

Térségünkre jellemző a változatos állatvilág. Az emlősök közül megtalálható az őz (*Capreolus capreolus*), a vaddisznó (*Sus scrofa*), erdei nyest (*Martes martes*), vidra (*Lutra lutra*), róka (*Vulpes vulpes*), nyúl (*Lepus europaeus*), sün (*erinaceus europaeus*), mókus (*Sciurus vulgaris*), vakond (*Talpa eropaea*), menyét (*Mustela nvalis*), görény (*Mustela putorius*), pézsmapocok (*Ondatra zibethica*), borz (*Meles meles*).

A környéken jellemző madárfajok: gerle (*Streptopelia turtur*), búbos (Vanellus vanellus), erdei szalonka (*Scolopax rusticola*), héjafélék, bögoly (*Strigidae*), kakukk (*Cuculus canorus*), szürkefogyó (*Perdix perdix*), fácán (*Phasianus colchicus*), fecske (*Hirundo rustica*), cinkefélék (*Paridae*), rigófélék (*Turdinae*), verébfélék (*Passerinae*), a hollók (*Corvus corone*), fűrj (*Coturnix coturnix*), harkály (*Picidae*), gólya (*Ciconia ciconia*) stb. A hüllők közül jellemzők: a sikló (*Colubrinae*), gyíkok (*Lacertidae*), teknősbéka (*Testudo*

horsfieldii), vipera (*Vipera berus*), varangyos béka (*Bufo bufo*). A folyókban megtalálhatóak a pontyfélék (*Cyprinoidei*), sügérfélék (*Percidae*), harcsafélék (*Silurus glanis*), a busa (*Hypophthalmichthys molitrix*), a csuka (*Esox lucius*) stb.

Az Atak-rezervátum területén védett állatnak számít a mocsári teknősbéka (*Emis orbicularis*) (Izsák, 2007).

Nagybereg 2,8 ezer ha földterülettel rendelkezik. Talajait intenzíven használják mezőgazdasági növények termesztéséhez. A település több hektár szőlőültetvénnyel rendelkezik.

Helyenként rossz szellőzésű, változatos talajtípusok jöttek létre: réti talaj, lápos réti talaj, glejes agyagos talaj és annak változatai stb (Pinczés, 1999).

A legtermékenyebbek a réti talajok, a láptalajok darabos szemcsés szerkezetűek és sötétszürke színárnyalatúak. Többnyire kaszálónak, legelőnek használják. Található mocsári glej talaj is. Felső részük iszapos, mélyebben tőzeges réteg található (Izsák, 2007).

2.1.2. Természeti vonzerők – a Beregi tó

A falu határától kb. 3 km-re található a Nagyberegi horgász- és strandtó, amely két tavat foglal magába, melyek összterülete 22 hektár (2. ábra). Minden évben itt kerül megrendezésre a horgászversennyel egybekötött Nagyberegi halászléfesztivál. A tó körüli rétek kiválóan alkalmasak sportolásra, játéokra, vannak kijelölt tűzrakó helyek szalonasütéshez vagy bográcsozáshoz, elsétálhatunk tiszta vízért a Jakab kúthoz, kempingezhetünk, horgászhatunk, kerékpározhatunk, vagy csak leheveredhetünk a fűbe, élvezhetjük a tó által sugárzott nyugalmat és gyönyörködhetünk a környező fában (3. ábra). Ha szeretnénk jobban felfedezni a környéket, a tó körüli kempingben és vendégházakban akár hosszabb időt is eltölthetünk. A tóban lehet fürdeni és horgászni is, környéke pedig változatos túraútvonalakkal csábít erdei sétákra (4. ábra).

2. ábra. A Beregi-tó kikötője (saját felvétel 2019).

3. ábra. A Jakab-kút Nagyberegen (saját felvétel 2020).

4. ábra. A Beregi-tó strandja (saját felvétel 2019).

2.1.3. Szernye mocsár

A Fekete vagy Szernye mocsár a mai Beregszászi és Munkácsi járás 10 települését foglalja magába. Ezek: Gát, Dercen, Fornos, Bárháza, Makarja, Beregújfalú, Nagyberég, Kígyós, Beregardó, és Makkosjánosi. Joannes Lipszky 1808-ban Budán kiadott latin nyelvű magyarországi térképén már Szernye - mocsárként szerepel. Nagy valószínűséggel a Szernye folyóról kapta a nevét. Az elnevezés délszláv eredetű, a szótövében a srna őzet jelent. Maga a mocsár az egykori Pannon-tenger egyik földalatti vulkáni kürtőjének helyén alakult ki (Kopasz, 2016).

A mocsár mezőgazdasági célú hasznosítása érdekében már 1771-ben megkísérelték csatornázását és lecsapolását. A XX. Század elején megvalósult csatornázással a Szernye mocsári talaja, és a talajjal együtt a tőzeg telepek is kezdtek kiszáradni. Ez utóbbiakat gyakran felgyújtották, és hosszú hónapokig sötét füstölögtek. A tüzek után a kiégett helyek feketévé váltak. Ekkor kezdték az eredeti Szernye - mocsár helyett Fekete mocsár elnevezést használni (Kopasz, 2016).

A mocsár áfonyás ingoványai, nádszigetei között évszázadokon át csak átvezető pallókon lehetett biztonságosan közlekedni. Érdekesség, hogy a most Beregújfalúhoz tartozó részét Szörnyű-tó névvel illették. A környező falvak lakói ugyanis félték a mocsártól, mert

sok embert elnyelt. A mocsár a tavaszi és az őszi esőzések következtében szinte mindig tengerré duzzadt (Kopasz 2016).

2.2. Társadalom földrajzi jellemzés

2.2.1. Nagyberég lakossága

Nagyberég Kárpátalja egyik legjelentősebb magyarlakta települése. Nagyberég lakóinak száma a 2001-es népszámlálás adatai szerint 2 540 fő, ebből 2004 magyar nemzetiségűnek vallja magát (Botlik–Dupka, 1993).

A legkorábbi demográfiai mutatók a Fényes Elek által 1851-ben feljegyzett adatok a II. József által elrendelt első összmagyarországi népszámlálásról származnak (Kopasz 2016).

Az általános népességi adatok szerint (XVIII. sz.) Nagyberégen 58 ház, 63 család, 372 jogi népesség, 6 távollévő, 6 idegen volt. Tényleges népessége a XVIII. Század végi demográfiai mutató szerint 372 fő. Ebből 71 fő házas férfi, 124 nőtlen férfi, 48 1–12 évesek száma, 13 fő 13–17 évesek száma, 195 férfi, 177 nő. Ez a népesség nem- és kor szerinti megoszlása (Danyi–Dávid, 1960).

A felnőtt férfi lakosság foglalkozás szerinti megoszlása (XVIII. sz.) Nagyberégen: 1 pap, 8 nemes, 42 paraszt, 35 polgár és paraszt örököse, 31 zsellér, 9 egyéb (Danyi–Dávid, 1960).

Az első teljes körű magyarországi népszámlálást II. József rendelete alapján 1784 és 1787 között hajtották végre. A hivatalos népszámlálások sorozata azonban Magyarországon csak 1870 januárjában, az 1869. évi III. törvénycikk alapján indult meg. A népszámlálásokat a központi statisztikai hivatal végezte.

A Szernye-mocsár partján elterülő, többségében magyarlakta települések népességének száma 1939-ig jelentősen emelkedett. Ennek okai a csekély mértékű kivándorlás a ruszin, cigány és zsidó népesség betelepítése voltak. A trianoni békeszerződés után „divattá” vált a lakosság keveredése, amely a települést is érintette. Ugyanakkor Nagyberég megőrizte magyar etnikai többségét.

Az első világháború következtében községünk jelentős vérvesztést szenvedett. A világháborúban 300 Nagyberégi lakos vett részt, 40-en életüket veszítették a csatákon.

1920–1938 között 6 osztállyal református elemi iskola működött. A település magyar szerkezetét 52 betelepített cseh családdal a hatóságok igyekeztek megbontani, amelyek

kérésére a magyar mellett cseh tannyelv népiskolai oktatást vezettek be. Ezt az első bécsi döntés után (1938. november 2.) a magyar hatóságok felszámolták.

Napjainkra az összlakosság 80 %-a magyar, 5 %-a ukrán, illetve 15-% a cigányság (romák) aránya.

A történelmi viszontagságok ellenére a település megőrizte magyar többségű településszerkezetét.

A népesség számbeli változásai 1784–1939 között (Kopasz, 2016) és 2020-ban:

- 1784-1787. év – 372 fő
- 1851. év – 1587 fő
- 1880.év –1401 fő
- 1890. év – 1977 fő
- 1900. év – 2077 fő
- 1910. év – 2133 fő
- 1939. év – 2000 fő
- 2020. év – 2540 fő

3. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

Nagybereg – Árpád-kori település. A magyarok beköltözésekor ez a vidék pusztta volt.

1241-ben a községet elpusztították a tatárok, és a később itt letelepedettek biztonságuk megőrzése végett várat építettek. Ez a vár a Kanfertő nevű helyen állt, a „Bikk-erdő” magaslatainak déli szélén. A település egykor királyi erdő uralom volt, ahol a királyi kúria és vár állt 1263-ban.

1264-ben a pápa utasítására István Király visszaadja nővérének, Annának, a halicsi herceg özvegyének Bereg várát. Bizonyos okmányok említést tesznek arról, hogy a borsovai ispánság megszűnésével egy ideig itt lehetett a várispánság központja.

A XIV. században a beregi ispán székhelye már Munkács lett. Ettől kezdve Bereg vára hanyatlásnak indult, és rövidesen elpusztult.

Bereg mezőváros is lassan elvesztette jelentőségét és a központi szerepét Beregszász vette át (www.varak.hu/latnivalo/index/1850-Nagybereg-Bereg-vara/).

1233-ban II. András Jeruzsálemi király seregeivel a Beregi erdőben tanyázott és itt erősítette meg az egyházi concordatumot (egyezményt) esküvel, melyet ő és kísérete Jakab Prenesztei püspök és a pápa küldötte kezébe tett. A néphagyomány szerint András király sátora a mostani Munkácsi határban lévő Királyszéknek nevezett erdőben állt. Az egyháznak ajándékozott erdő emlékét máig őrzi a gróf Schönborn család birtokához tartozó és e tájon fekvő úgynevezett „Püspök-erdő” amely 350 hold területen tölgyfákat nevel és az egykori nagyhirű „Beregi- erdő” egyik csekély részét képezi. A XIII. században már lelkeszséggel is rendelkezett a község (Lehoczky, 1881).

1264-ben a pápa utasítja István ifjabb királyt, hogy Bereg várát adja vissza nővérének, Annának, a halicsi herceg özvegyének.

1241-ben a tájon átvonuló tatárok ezt a települést is lerombolták. Bereg, mely ekkor főleg roppant terjedelmű erdő, királyi birtok. IV. Béla király az 1262. évben a birtokot összes erdeivel, pusztáival, sertéseivel, pásztoraival s egyéb tartozékaival együtt az egri egyháznak adományozta (Szuprunenko, 2013).

1329-ben Erzsébet királynő, mint az akkor birtokos nő, megalapította a Borzsa partja felett a Szent Pál nevű zárdát mely Kis-Bereg-inék nevezett és romjai Alsó- Remete falu közelében máig látszanak.

1397-ben Bereget első ízben nevezik mezővárosnak. Ebben az időben Koriathovics Tódor munkácsi herceg volt Bereg birtokosa (Lehoczky, 1881).

1397-ben Zsigmond király meghagyja, a leleszi konventnek, hogy királyi adomány folytán Bereg és Vári birtokába iktassa be Csáki Miklós temesvári főispánt. Ebben az okmányban nevezik Bereget elsőnek oppidumnak, azaz mezővárosnak (www.karpataljaturizmus.hu/index.php?p=h&a=106 2020).

A XIV. században Bereg és Kígyós között lévő pusztán volt a Langodár elnevezésű helység, melyről a Langodári nemes család vette nevét.

1421-ben beiktatott Langodár helység birtokába a Langodári Benczei család nevezetesen András fia Barta és Fodor János (Szegedi I. adatközlő).

1427-ben Brankovics György kapta örökjogon Bereget a munkácsi uradalommal együtt.

1445-ben azonban már Hunyadi János kezében volt.

1456-ban Kígyós községét is Bereghez csatolták melyet Karkas és Ilosvai családnak adományoztak. Különös virágzásnak örült a város és kiváló előjogokkal ruházták fel (Lehoczky, 1996).

A később letelepedők adtak új lendületet a község fejlődésének, s biztonságuk végett várat is építettek. A XIV. században már bírója és 12 esküdtből álló helyhatósága volt (Szuprunenko, 2013).

1523-ban Mária királyné birtokába került.

1529ben Zápolya János Bátori Istvánnak adományozta.

1545-ben Ferdinánd Király Várit és Bereget Büdi Mihálynak adományozta hű szolgálatai jutalmául.

1552-ben Ardó, Bereg és Kígyós határait említik a Langodár völgyének. Később ezt a részt a Munkácsi uradalomhoz csatolták ahol egy ivóvizet szolgáltató kút máig is jelöli a helyet, ahol egykor a Langodár helység állt.

A Langodár puszta melletti erdő részleg is a Langodár nevét kapta. A Langodár család kastélya egy emelkedőn volt, udvara nagy fás zöld sövényel volt körülvéve.

1900-as években még lehetett látni a kastély fundamentumát. Nem messze a kastély romjaitól egy kövel kirakott kút volt, amelynek a felső része már be volt szórva vastag gallyakkal és földel. Nagybereg község öregeinek elbeszélése szerint az 1800-as években a Langodár pusztán legeltették az igavonó ökröket. Akkor a kút még nem volt beszórva, és ha a kútba dobtak egy követ a kút mélyéből harangzúgás hallatszott. Az öregek elmondásai szerint régen az ellenség elől a kútba dobták a falu harangját.

Az 1960-as években a Kolhoz gyümölcsöseinek telepítése idején a kastély romjaiból maradt köveket kiszedték, elhordták, a kutat betemették. A Langodár család udvarán már gyümölcsös van telepítve (Szegedi I. adatközlő).

1554-ben Petrovics Péter gróf uralta Bereget (Lehoczky, 1996).

1556-ban Zápolya segédcsapatához tartozó tatárok a községet feldúlták és a lakosság nagy részét elhurcolták.

Bereg első nyomtatott címere (5. ábra) 1567-ben jelent meg (Szuprunenko, 2013).

5. ábra. Nagyberég címere (Saját felvétel, 2020).

1567-ben Miksa király Munkácsot és azzal a megyét hatalmába kerítette. Miksa király és Zápolya között dúlt a viszálykodás. 1566-ban Zápolya segédcsapatához tartozó tatárok Bereget is feldúlták és 90 telekről 272 lakost hajtottak el rabul. A leigázott városban 15 népes telek maradt meg. Ekkor elveszett régi pecsétje és így 1567-ben újat készítettek melyet máig használnak.

1573-ban Magócsi Gáspárnak adományozták Bereget, mint a munkácsi várhoz való tartozékot (Lehoczky, 1881).

1590-ben a település Báthory András erdélyi fejedelem, bíboros seregeitől szenvedett.

1606-ban Bocskay István fejedelem lett a település ura, 6 évvel később Eszterházy Miklós. 1633-ban Bereg átkerült az erdélyi Rákóczi családhoz. 1657-ben Ljubomirskij lengyel herceg serege okozott nagy károkat a városnak (Szuprunenko, 2013).

1671-ben I. Rákóczi Ferenc elzalogosítja anyjának, Bátori Zsófiának.

1676-ban Zrínyi Ilona és férje Tököly Imre birtokolta.

1711.-ei békekötés után Bereg a koronára és 1726-ban a gróf Schönborn családra szállt (Lehoczky, 1881).

1742-ben a pestis e város népét is megtizedelte (Lehoczky, 1881).

1671-ben I. Rákóczi Ferenc elzalogította anyjának, Báthory Zsófiának. 1676-ban Zrínyi Ilona és férje, Thököly Imre bírták. Az 1711-es békekötés után Bereg mint a munkácsi uradalom tartozéka a koronára és 1726-ban a gróf Schönborn családra szállt (Botlik–Dupka, 1993).

A Fekete vagy Szernye mocsár a mai Beregszászi és Munkácsi járás 10 települését foglalja magába. Ezek: Gát, Dercen, Fornos, Bártháza, Makarja, Beregújfalu, Nagyberég, Kígyós, Beregardó, és Makkosjánosi. Joannes Lipszky 1808-ban Budán kiadott latin nyelvű Magyarország térképén már Szernye - mocsárként szerepel. Nagy valószínűséggel a Szernye folyóról kapta a nevét. Az elnevezés délszláv eredetű, a szótövében a srna őzet jelent. Maga a mocsár az egykori Pannon-tenger egyik földalatti vulkáni kürtőjének helyén alakult ki (Kopasz, 2016).

A mocsár mezőgazdasági célú hasznosítása érdekében már 1771-ben megkísérelték csatornázását és lecsapolását. A XX. Század elején megvalósult csatornázással a Szernye mocsári talaja, és a talajjal együtt a tőzeg telepek is kezdtek kiszáradni. Ez utóbbiakat gyakran felgyújtották, és hosszú hónapokig sötétlen füstölögtek. A tüzek után a kiégett helyek feketévé váltak. Ekkor kezdték az eredeti Szernye - mocsár helyett Fekete mocsár elnevezést használni (Kopasz, 2016).

A mocsár áfonyás ingoványai, nádszigetei között évszázadokon át csak átvezető pallókon lehetett biztonságosan közlekedni. Érdekesség, hogy a most Beregújfaluhoz tartozó részét Szörnyű-tó névvel illették. A környező falvak lakói ugyanis félték a mocsártól, mert sok embert elnyelt. A mocsár a tavaszi és az őszi esőzések következtében szinte mindig tengerré duzzadt (Kopasz, 2016).

1934-ben a község lakossága a kovászói út bal oldalán a pincésláza előtt lévő bokros területet kiirtották, és beültették szőlővel. A szőlő területe 1948-ig volt megán kézben, ezután a kolhoz saját területéhez csatolta. Ekkor kapta a Limonádé hegy nevet, mert a

szőlőterméséből megszűrt bor nagyon hasonlított a limonádéhoz. Ezt a szőlő területet a 80-as években kiirtották és legelőnek alakították ki (Szegedi I. adatközlő).

A második világháború végén, a szovjet csapatok Kárpátaljára érkezését követően került sor a kárpátaljai magyarság történetének egyik legnagyobb tragédiájára. 1944 novemberében a szovjetek három napig tartó „kis munka” ürügyén jelentkezésre szólították fel a régió valamennyi hadköteles magyar és német nemzetiségű, 18 és 50 év közötti férfi lakosát. A megjelent férfiakat azonban a háromnapos jóvátételi munka helyett a szolyvai gyűjtőtáborba hajtották, ahol a járványok, az embertelen bánásmód és a borzalmas körülmények miatt a foglyok ezerszámra haltak meg. A szolyvai megpróbáltatásokat túlélőket pedig tovább szállították a Szovjetunió különböző lágereibe. Sokan közülük soha nem tértek haza, a hazatértek többsége pedig nem érte meg az öregkort (Molnár, 2017).

Nagyberegben 1947-ben megalakult a Lenin Kolhoz. A Lenin Kolhozba való beilleszkedésről pozitívan vélekednek. Mindenkit befogadtak. A fizikai munkát végző személyek napi 10-12 órát dolgoztak. A Lenin Kolhoz minden szorgalmasan dolgozó tagjának anyagi jólétet biztosított. Mindi eleget tett az eléje kitűzött céloknak. Gazdagon, jó terméssel zárta az 5 éves tervet. Jutalomban, kitüntetésben volt része a földeken dolgozó embereknek is.

A Nagyberegi Lenin Kolhoz mintagazdaságként volt jelen a Beregszászi járásban. Gazdasági valóban figyelemre méltó volt. Antónik Tibor volt 30 évig a gazdaság elnöke (Sipos, 2011).

4. TURISZTIKAI VONZERŐK

4.1. Építészeti vonzerők

Nagyberegen az ember alkotta vonzeró az építészeti örökségekben is rejlik. Ezek közül szeretnék bemutatni egy néhányat.

Az egyik ilyen épület egy 1898-ban épült parasztház. A régi csűr, esztováta, nagyanyáink fiatakorát idéző hangulat – ez fogadja a régi idők, s a magyar paraszti kultúra azon szerelmeseit, akik ellátogatnak Nagyberegére. A falu központjában lévő tájház (6. ábra) jellegzetes kapujával, homlokzatával, tornáccával nagyban kitűnik a környező lakóházak közül. Az épület helyszínt biztosít a már betelepített és a még betelepítendő védett növényfajok génállományának megőrzésére, emellett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola diákjainak növényteni gyakorlólhelye.

6. ábra. A tájház épülete Nagyberegen (saját felvétel 2019).

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola nagyberegi gyűjteményes kertjét 2014-ben Ukrajna Botanikus Kertjeinek és Dendroparkjainak Tanácsa felvette Ukrajnai botanikus

kertjeinek jegyzékébe (7.ábra). A botanikai gyűjteményes kertben létrehozott flóragyűjtemény bővítése folyamatos. Kialakításra kerültek a kert rendszertani és kísérleti részlegei, illetve zajlik azok feltöltése az együttműködő partnereinktől kapott, illetve a terepi felvételezéseink során gyűjtött növényi szaporítóanyagok elhelyezésével. A gyűjteményes kertbe többek között különböző sáfrány-, orchidea- és páfrányfajokat, keskenylevelű nárciszt, agárkosbort, kockás liliomot, vadcitromot, gyümölcsfákat és dísnövényeket telepítettek. A Nagyberegi Tájház foglalkoztatóházként is működik, gyerekeknek és diákoknak különböző foglalkozásokat tartanak (www.karpatinfo.net.ua/szaknevsor/326-nagyberegi-tajhaz 2021).

7. ábra. A Nagyberegi tájház botanikus kertje (saját felvétel 2019).

Nagyberegben jelenleg két oktatási intézmény működik. Az egyik a Nagyberegi Középiskola (8. ábra), a másik a Nagyberegi Református Líceum.

Az 1945-ben létesített általános iskolát 1953-tól középiskolává szervezték át, ahol magyarul és ukránul folyik az oktatás.

1979-től az oktatás új, kétszintes iskolaépületben folyik, melyet a helyi gazdaság, az egykori Lenin kolhoz építtetett. Összesen 470 gyerek jár ide, kétharmaduk a magyar tannyelvű osztályokba.

8. ábra. A Nagyberegi Középiskola (saját felvétel 2019).

A szovjetrendszer összeomlását követően a Kárpátaljai Református Egyházkerület sorra nyitotta meg líceumait, elsőként 1993-ban a Nagyberegi Református Líceumot. A jelenleg is működő líceumban az oktatás mellett a diákok vallási nevelése is folyik, valamint a továbbtanuláshoz szükséges felkészítő munka. A végzős tanulók (csekély kivételtől eltekintve) főiskolákon, egyetemeken folytatják tanulmányaikat.

Építészeti szempontból figyelemre méltó a Líceum épülete (9. ábra), amely 1993 óta a Református Egyház által fenntartott, magyar tannyelvű humán-természettudományi líceumnak ad otthont. Az 1905-ben épült iskola egy kastélyra emlékeztet. A szovjet érába az épület belső részét falusi kultúrházzá alakították át. Az épülethez kollégiumi szárnyat építettek, amely jól illeszkedik az épület együtteshez, nem ront a kastély külső megjelenésén. A kollégium épülete mellett található a polgármesteri hivatal épülete, amely a Csehszlovák Köztársaság fennállásának (1919-1939) idején épült (Szuprunenko, 2013).

9. ábra. A Nagyberegi Református Líceum épülete (saját felvétel 2019).

A falu legnevezetesebb épülete a jelenleg református kézen lévő templom (10.ábra), amely már 1335-ben állt. 1405-ben és 1554-ben átépítették. 1657-ben a várost és a templomot elpusztították a lengyelek, 1670-ben épült újjá. Újabb étépítésre és helyreállításra az 1749-es, 1817-es, 1824-es és 1869-es években került sor. A felújítások és bővítések során a gótikus motívumokat megőrizték. Helyi jelentőségű műemlék státusszal rendelkezik.

10. ábra. Nagybereg Református temploma (saját felvétel 2019).

A görög-katolikus (11. ábra) az ukrán ortodox (12. ábra), szombatista közösségek az újonnan épült templomaikat használják.

11. ábra. Nagyberég görög-katolikus temploma (saját felvétel 2019).

12. ábra. Nagyberég Ortodox temploma (saját felvétel 2019).

4.2. A szövés hagyománya Nagyberegen

Nagyberegen a mai napig ápolják a szövés készítés hagyományait, népi kultúránk becses kincsét, a messze földön híres beregi szövtest. A mértánias csík változatok mellett kialakult a

szegfűs, rózsás, tulipános mintázás. A pamut fonál megjelenése lehetővé tette a szőttesek szín-és díszvilágának gazdagodását. A csíkozás eszközei: szedőtű, a kis- és nagy csíkszedő deszka, a szedett csíkoshoz gyári pamutot használtak, amit vidékünkön piros és kék színekkel díszítettek. Ma már a mintákat piros és fekete színnel készítik. A népi élet ünnepeinek meghatározó szerepe volt a vászon holminak. Születéstől- halálozásig mindenre használták. A díszítésnek kialakult rendje volt. A kenyértésztát csak sima csíkos kendővel takarták le. A frissen sült kenyeret már mintásabb kendővel fedték. A beregi szőttes motívumkincsét sok-sok nemzedék munkája árán fejlesztették ki. Kedvelt motívum volt a farkasnyomas, a Rákóczi, a gránátalmás, a szegfűs, az őszirózsás, a madaras, a tölgyfaleveles-makkos. Különleges színvilága volt. Nevét az Ilosva mellett található Kisrákóc ruszin faluról kapta. A monda szerint a minta neve állítólag onnan származik, hogy egy ilyen szőttest terítettek arra a kőre melyen a Rákóczi fejedelem megpihent. Egy másik monda szerint, egy ruszin asszony, ilyen mintával hímzett inggel ajándékozta meg a Nagyságos fejedelmet. Azóta hívják ezt a motívumot Rákóczi-mintának.

Régen a szőtteseket egyszerű motívumok jellemezték, a díszítés sohasem terítette be az egész felületet. Minden lány kelengyében 24 db. különböző mintájú kendőnek kellett lennie. Ezen kívül a lakodalomban násznagyoknak, vőfélyeknek díszes kendőt kellett készíteni. Úgyszintén díszes minta borította a koma kendőket is, amikor gyermekágyas asszonyt látogattak meg. Ugyancsak mintás kendővel takarták le a lakodalomba szánt ajándékot is (www.karpataljainepfoiskola.com, 2021).

1992. október 30-án megrendezésre kerülő Kárpátmedencei magyar Pedagógusok Fóruma alkalmából a Nagyberegi Középiskolából megnyitotta kapuit az iskola múzeuma. A múzeumban található eszközök, berendezések, az iskola pedagógusai, tanulói, valamint a Nagyberegi lakosok adományaként került a múzeum polcaira (13–15. ábra).

13. ábra. Nagyberegi Középiskola múzeuma (Saját felvétel, 2020).

14. ábra. Adományok a Nagyberegi Középiskola múzeumának (Saját felvétel, 2020).

15. ábra. Adomány a Nagyberegi Középiskola múzeumának (Saját felvétel, 2020).

2009-ben a Szülőföld Alap támogatásának köszönhetően olyan szekrények kerültek a múzeumba, amelyekbe bele lehetett rakni a régi tárgyakat, eszközöket, szötteket. Kialakítottak egy régi konyha és szobabelsőt, mely bemutatja hogyan éltek a beregi emberek. Megtalálhatóak itt a kender feldolgozásához használt eszközök: törő, gereben, motolla, guzsaly, rokka, fonalgombolyító, vető, bránka, csüllő, nyüst kötő deszka, borda, sulyok, mángorló, szenes vasalók, valamint a régi kendők, abroszok, zsákok, viseleti darabok. A Beregvidékre jellemző bordópiros-kék szín összeállítású abroszok. A törölközők szedett, szöttek és csipkeshövel, keresztzemes szabadrajzú vagdalásos technikával készültek. Megtalálható a madár, a kakas, a tyúk, a páva, a csillagos, a farkasnyomas, Rákóczi, életfás, szegfűs, rózsás, tulipános, foxiás, lóherés, gránátalmás, makkos, tölgylevelés, szőlős, csokros motívumok is. Az ünnepi abroszokat és disz kendőket gazdagon csomózott rojtok díszítették.

A jó minőségű fonalak megjelenésével a szöttek és a hímzés kiszínesedett. A piros, kék és fekete szín mellett megjelent a zöld, a rózsaszín, a narancssárga, a sárga, lila szín is. A falakat Antónikné Polónyi Katalin Ukrajna érdemes népművésze által gyűjtött és feldolgozott mintát lezsűrizett fotói és minta darabja díszítik (16. ábra). Ezeket 2007-ben adományozta a múzeumnak (17. ábra).

16. ábra. Antónikné Polónyi Katalin adományai (Saját felvétel, 2021).

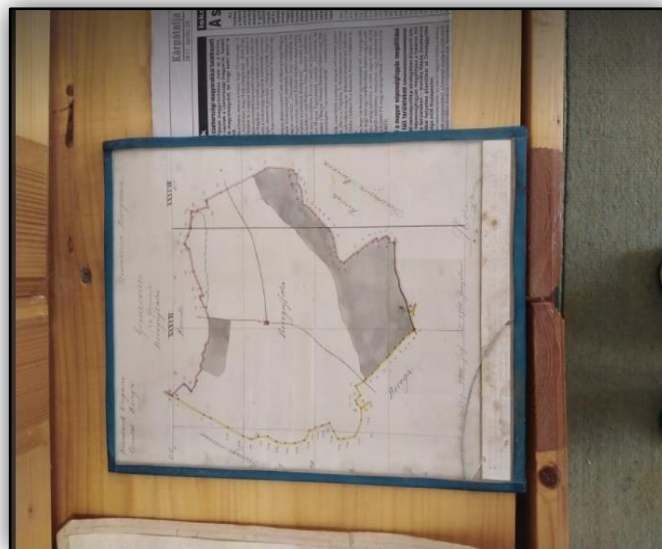

17. ábra. Antónikné-Polónyi Katalin adományai (Saját felvétel, 2021).

Megtekinthető a vidékre jellemző fazekak, szilkék, tejesköcsögök, csuprok, korsók (18. ábra). A XIX-XX. századból származó dokumentumok (19. ábra), adásvételi szerződések, bizonyítványok, régi pénznemek (20. ábra), levelek is láthatóak (21. ábra).

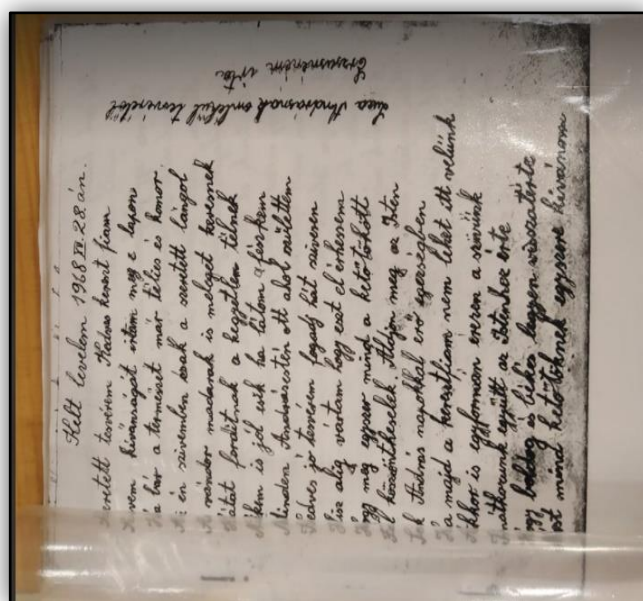
18. ábra. A vidékre jellemző korsók (Saját felvétel, 2021).

19. ábra. A XIX–XX. századból származó dokumentum (Saját felvétel, 2021).

20. ábra. Régi pénznem (Saját felvétel, 2021).

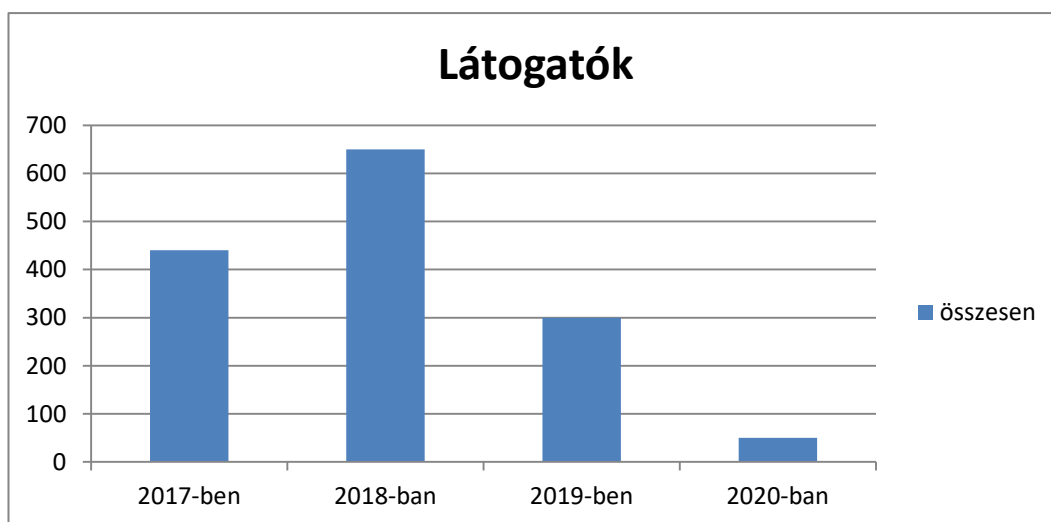

21. ábra. Régi írott levél (Saját felvétel, 2021).

A múzeum 2012-ben elnyerte a Népi Múzeum (Народний Музей) címet. A Nagyberegi Középiskolában 1979 óta folyik a szövés oktatása. 7 esztovátán sajátíthatják el a tanulók a vidékre jellemző motívumok szedését a csipkeszövésű gazdagon kötött rojtok kötését. Megismerkedhetnek a keresztszemes, a szabadrajzú, és a szálszámolós hímzések jellegzetességeivel. Fontosnak tartják, hogy vidékre jellemző hagyományokat megtartsák,

tovább adják a következő nemzedéknek, ezzel is erősítve magyarságunkat. A múzeum egész évben látogatható (Prófusz M. adatközlő).

2017-ben 440, 2018-ban 650, 2019-ben 300, 2020-ban 50 látogatója volt a Nagyberegi Szóttos múzeumnak. Helyi iskolások, Magyarországi vendégek, iskolások a „Határtalanul” program keretében érkeztek ide, ezen kívül, Hollandiából, Angliából, ukrán egyéni és csoportos látogatók is voltak. Úgy, mint tavaly, sajnos idén is kevesen látogatták a múzeumot a karantén helyzet miatt. Ezen kívül az iskolai foglalkozások, történelem, és népismeret órákon résztvevő diákok létszáma nincs a felsoroltakban (22. ábra).

22. ábra. A Nagyberegi szóttos múzeum látogatói (Saját szerkesztés, 2021).

Nagy figyelmet fordítanak a szöveg oktatására a tanulók körében, ezért nincs is olyan ház Nagyberegen ahol ne tudnának szöni. Mivel nagy helyet foglal el az esztováta és nem is található minden házban, ezért az iskolából kikerülve nem művelik ezt a szép mesterséget tovább a diákok. Vannak olyan családok ahol az idősebb generáció így próbál plusz jövedelmez jutni.

4.3. Kézműves termékek Nagyberegen

Kutatásom során szembesültem azzal a ténnyel, hogy Nagyberegen nagyon sok ügyes kezű ember él. Ide tartozik Boeskor Imola tiszteletes asszony is, akinek a keze alól nagyon szép asztali díszek (23. ábra), virágcsokrok (24. ábra), esküvői dekorációk (25. ábra), adventi koszorúk (26. ábra), meghívók (27. ábra) stb. kerülnek ki.

23. ábra. Asztali dísz (Saját felvétel, 2021).

24. ábra. Virágcsokor (Saját felvétel, 2021).

25. ábra. Esküvői dekoráció (Saját felvétel, 2016).

26. ábra. Adventi koszorú (Saját felvétel, 2021).

27. ábra. Meghívók (Saját felvétel, 2021).

Elmondása szerint 2001 nyarán egy kézműves táborban találkozott ezzel a tevékenységgel. Előbb csak saját részre készített csokrokat, képeslapokat, asztali dekorációkat. Mivel mindenkinek nagyon tetszett a kézimunkája ezért több felkérést kapott különböző dekorációk elkészítésére. Saját gondolatok alapján születnek meg a termékek. Akik egyszer rendeltek tőle valamilyen asztaldísz azok a megrendelők általában mindig visszajönnek, mert nem csak itt nálunk, hanem külföldön is tetszenek a kézimunkái. Romániába, Magyarországra, Németországba is készít termékeket. Szívből és örömmel készíti a munkáit, számára nem a bevétel a fontos, hanem a jó és tökéletes kivitelezés, akár a ráfizetés árán is. Volt már rá számtalan példa, hogy addig nem tudott átadni egy terméket ameddig azzal meg nem volt elégedve.

Szerinte nagyon régre nyúlik vissza ez a tudomány. A különbség talán az, hogy milyen alapanyagból készülnek és mennyire vannak összhangban a színek vagy az apró elemek egymással. Mindig igyekszik arra, hogy ne csak az eladásig legyenek szépek és látványosak a termékei, hanem hogy a vevő tudja azt minél hosszabban használni. Nagyon szeretné tovább adni ezt a mesterséget ezért is szervez táborokat a gyermekek részére.

4.3.1. Csuhétermékek

Mester- Baksa Andrea Magyarországi továbbképzések során találkozott a csuhé formálásával, sodrásával, kötözésével. Pulai Lászlóné Népi Iparművész, Prófusuz Marianna Népművészet Mestere voltak a tanárai. Leginkább babákat, kosarakat, virágokat (28. ábra), különböző dísz tárgyakat készít a gyerekeknek, nyári táborokban, gyermeknapokon, kézműves foglalkozásokon (29. ábra).

28. ábra. Csuhevírágok (Nagyberegí tájház, 2020).

29. ábra. Csuhebáb készítés (Nagyberegí tájház, 2020).

Elmondása szerint a csuhé virág a legfelkapottabb termék, amiből akár egy szép képet is lehet készíteni (30. ábra).

Az elkészített termékeket az ide érkező turisták előszeretettel vásárolják. Nagyon szeretik a természetes anyagokból készült kézműves ajándéktárgyakat, akár emlékebe akár ajándékozás céljából.

30. ábra. Csuhévirág (Nagyberegi tájház, 2020).

Szerinte ez a hagyomány nagyon régre nyúlik vissza, mivel még nagymamája is készített csuhéból babákat. Ezért ő is szeretné tovább adni ezt a kézművességet, hogy a mostani generáció is megismerkedjen a régi hagyományokkal. Ezért is tart foglalkozásokat a faluban lévő tájházban.

4.3.2. Gyöngyfűzés

Falunkban a gyöngyfűzés is népszerű kézművesség. Derceni-Lévai Irénke elmondása szerint már 25 éve foglalkozik gyöngyfűzéssel. Gyermekkorában a szemorvos javaslatára kezdett gyöngyökkel, gyöngyfűzéssel foglalkozni. De miután sikeresen elkészült egy-egy darab, mindig egy másik követte. Leginkább nyakláncokat (31. ábra), ékszereket (32. ábra), virágokat, karácsonyfadíszet, kis fákat készít (33. ábra).

31. ábra. Nyaklánc (Derceni-Lévai Irénke felvétele, 2014).

32. ábra. Ékszerek gyöngyből (Derceni-Lévai Irénke felvétele, 2014).

33. ábra. Fa gyöngyből (Derceni-Lévai Irénke felvétele, 2014).

Először csak saját részre készítette a szebbnél-szebb darabokat aztán már a felkéréseknek eleget téve eladásra is (34. ábra). Ma már fesztiválokon (35. ábra), gyereknapokon, a faluban lévő tájházban oktatja a gyerekeket erre a szép kézimunkára (36. ábra).

34. ábra. Nyaklánc gyöngyből (Saját felvétel, 2021).

35. ábra. Ékszer kiállítás gyöngyből a Nagyberegi Csipkebogyó és Beregi Szóttos fesztiválon (Derceni-Lévai Irénke felvétele, 2014).

36. ábra. Derceni-Lévai Irénke oktatja a gyöngyfűzést (Derceni-Lévai Irénke felvétele, 2014).

A gyöngyfűzéshez drótot, hűrt, cénát, tűt, szövökereket, különböző fogókat, kapcsokat használ.

Elmondása szerint a jó munkához idő kell, de terméktől függ, hogy mennyi ideig készül egy- egy darab. Nem tartja magát nagy művésznek, de munkáit elnézve igenis nagy kezűgyességgel, tehetséggel rendelkezik.

4.3.3. Üveggravírozás

Szarka Adrien 3 éve rendelt az internetről egy gravírozott poharat, ami nagyon megtetszett neki, aztán ő maga is kipróbálta ezt a technikát. Azóta foglalkozik üveggravírozással (37. ábra). Bármit rá gravíroz egy pohárra vagy egy üveglapra, amit a megrendelő óhajt (38. ábra).

37. ábra. Gravírozott pohár (Saját felvétel, 2021).

Termékeit ajándékozási célból rendelik, vagy csak emléktárgynak vásárolják. A vevőköre a környékbeli falvak lakói, de készített ajándéktárgyat, Magyarországra is.

38. ábra. Igével gravírozott pohár (Saját felvétel, 2021).

Nagy pontosságot és odafigyelést igényelő munka. Kézi gravírozó géppel dolgozik, kiválasztja a sablont, rárajzolja az adott tárgyra, és rágravírozza. Egy termék elkészítése több órába is beletelik. A gravírozás nehézsége az anyagtól függ, gömbölyű felületre nehezebb dolgozni (39. ábra).

39. ábra. Gravírozott Karácsonyi pohár gömbölyű felületen (Saját felvétel, 2021).

4.3.4. Fafaragás

A fafaragás művészete is elterjedt hagyomány Nagyberegen. Nevét nem vállaló egyik interjú alanyom elmondása szerint egy kézműves foglalkozáson találkozott ezzel a művészettel. 9 éve, ami úgy megtetszett neki, hogy ő maga is megpróbálkozott a fafaragással. Foglalkozását tekintve tanár. Hobby szinten űzi ezt a mesterséget, leginkább igés fali képeket készít, vagy amilyen megrendelést kap (40. ábra).

40. ábra. Igés faliképek (Saját felvétel, 2020).

Vásárlói többnyire az ide érkező turisták, akik pénzt nem sajnálva vásárolják és értékelik ezt a sok csodálatos terméket.

A vevői köre virágos motívumú képeket kérnek. Többnyire belföldi megrendeléseket kap, de volt már hogy Magyarországra is kerültek a kézimunkái. Főleg gyümölcsfával dolgozik, intarzia stílusban. A gépi famegmunkálást részesíti előnyben. Elmondása szerint a faragás a fa keménységétől függ.

A második interjú alanyom egy mezőgazdász, akinek a végzettsége műbútorasztalos. 30 éve foglalkozik a fa megmunkálásával. Már gyermekkorában megszerette a fa illatát, tapintását, mert édesapja erdész volt. Faragni édesapjától tanult. Domborműveket, virágokat, növényeket, és állatokat is szívesen farag (41. ábra).

41. ábra. Faragott virágos kép (Saját felvétel, 2021).

Munkája mellett hobby szinten űzi ezt a könnyűnek nem mondható szórakozást (42. ábra).

42. ábra. Madaras faragott kép (Saját felvétel, 2021).

Kedvenc mintája – a kalotai minta. Szerinte a székely minta a legnépszerűbb, de kérnek igés táblákat is a belföldi vevői köre (43. ábra).

43. ábra. Igés faragott kép (Saját felvétel, 2021).

Kőrisfával szokott dolgozni, kézzel faragja a képeket, a népi stílust kedveli. A faragás nehézsége szerinte a fa struktúrájától függ (44. ábra).

44. ábra. Igés virágos faragott kép (Saját felvétel, 2021).

A hagyományos fafaragást szeretné még megtanulni. Akáccal, dióval, és almafával dolgozik. Mindegyiknek megvan a maga természetes színe, így nem kell festeni.

4.3.5. Kosárfonás

A kosárfonás az egyik legősibb emberi tevékenység. Őseink fűzfából készítettek fonott kosarakat, tálakat, karámot, kerítést (Marosi, 2016).

A romatáborban élő Hájas Balázs és Gábor Elvira is kosárfonással foglalkoznak a téli estéken (45. ábra).

45. ábra. Hájas Balázs és unokája karkosarai (Saját felvétel, 2021).

Mivel más kenyérkereseti lehetőségük nem nagyon akad. Elvira néni édesanyjától tanulta a kosárfonást. Balázs bácsi kisgyermekként az idősebbektől, nagyapjától, nagymamájától tanulta meg ezt a mesterséget. Elmondásuk szerint nem mindegy milyen vesszőből készül a kosár. Erre leg alkalmasabb Nagyberég és Kovászó közti erdőben található picpáng, éva rekettye, kenderlevelű. A vesszőket szeptembertől- februárig tudják gyűjteni, amíg a vesszők „alszanak”. Miután összegyűjtötték a vesszőt, kifőzik. Nagy fazékban egy órán keresztül főzik a vesszőt, aztán egy éles kés segítségével a vessző végét bemetszik, majd kézzel lehúzzák a kérget. Az így elkészült vesszővel száradás után már lehet is dolgozni. A vékonyabb vesszőket kisebb kosarakhoz, vázákhöz használják fel, a vastagabbakból nagyobb tárgyak készülnek, mint pl. szennyes kosár, karkosár, vázák, padlóvázák stb. Készítenek még zöld, sötétszínű, nagy teherbírású kosarakat is, ezeknek nem húzzák le a kérget, hogy ne látszódjon rajta a kosz (46. ábra).

46. ábra. Nagy teherbírású kisebb kosár (Saját felvétel, 2021).

A munkához csak egy kést és egy metszőollót használnak. Először megkötik a kosár alját, amit „fenéknek” neveznek. Ezután következik a nyitás melynek a végén egy nap formájú alapot kapnak, amely a fenék vázát jelenti. E köré fonják a vesszőket, a felesleget levágják, és a végeket eldolgozzák, ezekbe szúrják bele a karókat, ami tartja a kosár oldalát. Körkörösen haladva pótolják egyik vesszőt a másik után. Ha elérték a kosár tervezett magasságát következik a lekötés, ügyelni kell, hogy a vesszők el ne törjenek, aztán a kosár tetején egy peremet képeznek és jöhet rá a kar (fül) (47. ábra). Egy nap alatt képesek megfogni 4–5 kosarat is.

Már Balázs bácsi unokái is fonnak kisebb kosarakat, így remélhetőleg tovább adódik az a könnyűnek nem mondható, de nagyon szép mesterség.

Sokan keresik fel őket külföldről, akiktől megrendeléseket is szoktak kapni, de a helybéli üzletemberek rendelnek tőlük és tovább viszik Magyarországra.

Az ide érkező turisták előszeretettel vásárolnak mindenféle vesszőből és gyékényből készült tárgyakat, mivel külföldön nem űzik ezt a mesterséget, ezért inkább itt vásárolják meg olcsóbban.

47. ábra. Karkosarak (Saját elvétel, 2021).

5. EREDMÉNYEK

Megvizsgáltam Nagybereg turisztikai erőforrásait és arra a következtetésre jutottam, hogy a településen rengeteg olyan turisztikai termék, természetes és mesterséges létesítmény található, amelyekről érdemes beszélni és kiragadni azokat a sorból úgy szépségüket, érdekességüket és turisztikai vonzatukat tekintve egyaránt. Egy néhányat részletesebben is ki szeretnék emelni a munkámban.

5.1.Versenypálya „Krosszpálya”

A nagyberegi krosszpálya 2015-ben jött létre. Elhelyezkedését tekintve a falu vonzáskörzetében található, kb. 2 km-re a központtól, az oda ellátogatók számát a frekventált helynek is köszönheti hisz könnyen megközelíthető a beregi-tó. A krosszpálya hossza 1,8 km, ahol a versenyzők nagy kihívással néznek szembe hiszen, Ukrajna egyik legnehezebb pályája közé sorolható. Már az első alkalommal nagy érdeklődést mutattak az újonnan nyíló pálya felé így mintegy 4-500 főre tehető a nézők száma már a legelső alkalommal. A versenyzők 8 kategóriában indulhattak, különböző korosztályokban, eltérő tapasztalattal rendelkezők is. Megközelítőleg 80 versenyző indította el Nagybereg első Motocross versenyét. A következő kategóriák indulhattak: 50 cm³, 65 cm³, 85cm³, 125 cm³, mx1, mx2, veteránok és amatőr motorosok. Évente 2-3 verseny kerül(t)megrendezésre. Helyszínéül szolgált már európai bajnokságnak is, de általában össz ukrainai, és regionális mérkőzésekkel találkozhatnak a versenyre látogatók. A pályára látogatók nem csak a versenyt élvezhetik, de kedvenc motorjaikat közelebről is szemügyre vehetik, akár képet is készíthetnek. Így ideális program akár fiatal, gyerekrájonók számára is. Legutolsó Motocross találkozó/verseny 2019-ben volt, azóta a pályát hobbi motorosok uralják és tartják karban (48. ábra). Reméljük, hogy mihamarabb megrendezésre kerül az év Motocross versenye, ami szintén nagy népszerűségnek fog örvendeni.

48. ábra. Motocross verseny Nagyberegen (Saját felvétel, 2019).

5.2. Nagyberegi malom

Nagybereg nincs szűkén érdekességekben és gazdasági létesítményekben sem. Sajnos az idők során ezekből már jó néhány megszűnt és csak romos, omladozó épületek maradtak hátra a következő generációnak. Mi, akiknek szülőföldünk értékeinek megóvása kötelességünk, nem szabad, hogy feledésbe hagyjuk merülni szüleink, nagyszüleink és a régi kor történelmét. Nagyberegen már- már a feledés veszélyének van kitéve az egykor üzemelő malom is, sajnos kevés információnk van a megalakulásáról csupán csak néhány újságcikk és szóbeszéd terjed az idősek köreiben. Emlékszem még nagyszüleim meséltek arról, hogy milyen volt, amikor a nagyberegi malomba hordták örölni a lisztet, a kukoricadarát és a mellette lévő olajsajtolóban a napraforgó magot.

Talán az egyik legkorábbi bejegyzésünk a malomról egy 1912- es júniusi újságcikk ahol megemlíti Künsztler József gőzmalom tulajdonost, aki elindított egy beruházást az épület felújítására egy villanytelep építésére és az akkor még gőzzel működő gépek dízelüzeműre váltására, valamint az akkori alsó őrlésű malomként működő rendszert lecseréli egy felső magőrlésűre. A dízelüzemű gépek sokkal korszerűbbnek, gyorsabbnak és termelékenyebbnek bizonyulnak. Majd több bejegyzés is van arról, amikor Künsztler József malomtulajdonos közleményt intéz, a kedvezményes üzemanyagárral kapcsolatban valamint kérvényezi, hogy kedvezményes üzemanyagár a malom működésére is érvényes

legyen, mint gazdasági tevékenységre. Akkoriban az üzemanyag 30 korona volt kedvezményesen pedig 23 koronába került (Molnárok lapja, 1912).

Későbbi cikkekben a „Molnárok lapja” arról ír, hogy a malmok országszerte kérték a tanácstól vámolási díjak megemelését, ezt az országos „Molnár Egyesület” elé vitték, akiknek dönteni kellett róla. Nagyberegen is államilag szabályozták az árakat valamint itt sem engedték meg a sztrájkot és tovább kötelezték a malom működését akkor is, ha az éppen veszteséges volt, mivel alap élelmiszer előállításáról volt szó. Még ugyanezen évben elrendelték a mezőgazdasági üzemek államosítását 1912. február 17. én írta meg a „Molnárok Lapja”, de a malmok ugyanúgy magánkézben maradtak így a nagyberegi malomnak továbbra is Künsztler József maradt a tulajdonosa. A malmokat több okból nem vonták államosítás alá, ezek közé tartozott a területi széttagoltságuk az ipartelepek rengeteg száma a túlzott érték képviselő és így bele értendő a benne felhalmozott értékek is. Az üzemek különböző berendezése és természete valamint technológiája, és a 200000 alkalmazott országszerte, akik eddig egy jól működő szisztéma fontos részei voltak (Molnárok lapja, 1912).

Ennek okán az országos „Molnár Egyesület” elrendelte a kollektív szerződéseket és megjelentek a munkások által létrehozott szervezetek is, és megalkották az általános munkarendet is. A túlóráról szóló rendeleteket valamint a munkások védelmét, eltörölték a borra való rendszert, a szeszes italok fogyasztását munkahelyen, a munkásokkal és felettesekkel való bánásmódot és az emberséges munkakörülményeket. Ezeket a törvényeket Neowell Sándor, Krajnik Ferenc, Szél Menyhért, Künsztler József, Pásztor Bertalan és Jutasi Ödön írták alá. A malom fontos gazdasági szerepet töltött be a falu életében úgy munkahelyeket biztosított, élelmiszert biztosított és nagy területen lefedte a liszt előállítását. Sajnos a háború és a válság az emberek és a falu gazdasági helyzeteink is rontott. A Szovjetunió alatt a malom újra működött, bevonták a kolhozba és állami irányítás alatt volt, majd a „Beregi táj” napi lapjában 1991-ben megjelent, hogy újra bővítés és fejlesztés vár a malomra. Itt szó van egy 10 tonnás abrak keverőüzemről is, amit mellette kívántak felhúzni, ez teljes önállóságot jelentve a termények feldolgozásában (Beregi táj, 1991).

Beregi táj napilap továbbra is foglalkozik folyamatosan a malommal és azzal, hogy milyen szerepet játszik a község életében. 1992-ben megjelent egy nagyon szép cikk a malomba járás hagyományáról és a Kárpátalján ekkor még működő malmok helyzetéről. Fontos tudni, hogy ekkor már a veszteségesen működő malmok nagy része bezárta kapuit emiatt nagyon sok helyen a liszt hiánycikké vált, ami pozitív hatással volt a nagyberegi malomra, mert bővült ez által a kereslete és Rahótól szinte minden községből jártak ide örölni. A Malom hiány mellett ritka volt a jó szakmunkás is a malmokban, Nagyberegen úgy

hírlett, hogy Kopor Bertalan nagybereggi lakos, amikor belenyúlt a korpába tudta, hogy melyik hengersizéken kell állítani. Érdekességképpen az akkori átlag egy mázsa búzából 40 kg liszt volt nyerhető, míg a nagybereggi átlag egy mázsa búzából 50 kg első osztályú tiszta liszt volt, ezzel is tükrözve a minőséget és a szaktudást (Beregi táj, 1992).

1993-ban tovább bővült a malom, köszönhetően Bihari András helyi agrárvállalat elnökének, aki olajütő berendezést vásárolt Harkivból, abban a reményben, hogy napraforgóolajat fognak ütni és ehhez a falu termeli meg a napraforgómagot. Akkoriban egy óra alatt 40-50 liter olajat tudtak előállítani, valamint Nagybereg vonzáskörzetében 96 hektár napraforgó volt (Beregi Hírlap, 1993).

Az idősektől bár nem hivatalos adat, úgy értesültem, hogy a malom berendezéseit először lapos szíjak egy motorral hajtották majd a balesetveszély elkerülése végett később minden gépezet egy közvetett hajtást kapott külön villanymotorról. Bár a malom már nem működik de épülete mai napig fent áll annak reményében, hogy egyszer újra őrli majd, s megismerik a búzából készült tiszta nagybereggi lisztet. Igaz már új tulajdonosa van a malomnak, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, annak a reményében vette meg, hogy olyan turisztikai létesítményt hoz létre a malom régi épületéből, ami nem csak a helyi lakosok érdekeit, de a településre látogató turisták élményeit is szolgálja. Ehhez olyan ötletet kell kitalálni, ami még a környező településeken nincs, vagy pedig csak ötlet formájában van meg a köztudatban.

Kutatásaim során segítségemre volt a malom egykori dolgozója Csémi József, aki interjújában mesélt a malomról, annak építéséről és berendezéseiről valamint a liszt gyártás folyamatáról (49.ábra).

49. ábra. Csémi József a Nagyberegi malom egykori dolgozója (Saját felvétel, 2022).

Csémi József Nagyberegi lakos, a végzettségét tekintve érettségije van, és egy bútorgyárban dolgozott a Nagyberegi malomban eltöltött évei előtt. Munkakörét tekintve minden ember volt, mivel ahogy fogalmazott „Itt mindenki mindent csinált”. A munkát reggel 8 órakor kezdték. Általában a lakosság hordta oda a búzát Ukrajnából és a közeli településekről is. Csémi József munkássága idején a Kövesdi malom bezárta kapuit, így mindenki Nagyberegre hordta a búzáját, így ez a malomnak javát szolgálta. Mivel nagyon sokan jártak oda, előre be kellett jelentkezni, hogy ki mikor és mennyi terményt szeretne oda vinni örölni.

Ahogy Józsi bácsi mesélte, 2 „bunker” volt a malomban. Ez a búza tárolására szolgáló tartály. Ezekben különítették el az ügyfelek terményeit, hogy semmi esetre se legyenek összekeverve.

Megkértem Józsi bácsit, hogy mesélje el nekem a munka folyamatát. Igaz, látatlanban elég nehéz volt, mivel már Józsi bácsi sem fiatal, a malomban eltöltött idő sajnos leépítette az egészségét mivel hidegben kellett nekik dolgozni, helyenként ablak nélkül, így nem tudott eljönni és mesélni nekem a helyszínen, de megpróbálta a lehető legjobb módon elmagyarázni. Elmondta, hogy először is a terményt, amit oda vittek le kellett mérni. Ezt a folyamatot Smer György végezte. Majd a búzát beleöntötték a garatba onnan pedig „lenta” ami más néven futószalag, avagy termény csiga lehetett felvitte a bunkerbe és onnan ment az első töretre, majd másodikra, harmadikra és így tovább. Miután a magokat megtörték, és ez már tisztázta,

hogy első vagy második osztályú liszt lesz e belőle, a szitára került, ami szétválasztotta a különböző minőségi osztályzatok szerint (50. ábra).

50. ábra. Szita (Saját felvétel, 2022).

A „lenta” a búzát kb. 4-szer, 5-ször is felvitte. Mindegyik folyamat ugyanúgy zajlott, a folyamatos tisztítás mindig jobb minőséget eredményezett (51. ábra).

51. ábra. Daráló gép (Saját felvétel, 2022).

12 db szitán ment keresztül a búza. Minden szita duplán volt betéve a gépbe Ezek segítségével jött le a tiszta liszt. Először jött az első osztályú liszt (mint az első termék,

nagyon puha tapintású, fehér színű, de enyhén sárga árnyalatú. Az első osztályú liszt is finoman őrölt), második osztályú, a barna liszt, abból jött még gríz is, ami durvára őrölt búza, aztán a harmadik liszt, és végén a korpa ami a teljes kiőrlésű gabona része. Ezeket külön-külön csövek osztották el, azért is ment fel mindig. A búza felment, lejöttek a töretek, a kis apró szemcsék, majd megint felment már egy másik gépre. A zsákokat pedig mindig csak pakolgatták alá, attól függően, hogy milyen liszt jött: liszt, korpa, stb.

Egy motor hajtott mindent, ami 85 kilowattos volt. Ez a gépházban volt megtalálható, a malom háta mögött. Józsi bácsi mesélte, hogy nem igazán törődtek a motorral, mivel meg kellett volna nézni a hengereket, de ez senkit nem érdekelt. Több helyen is megalakultak a kis magán malmok, mint pl. Gáton is, így erre a malomra már nem fordítottak komolyabban gondot. Később Kövesden is újra beindult a malom, és ezzel csappant a Beregi malom forgalma.

Maga az épület háromszintes (52. ábra).

52. ábra. A Nagyberegi malom épülete (Saját felvétel, 2021).

Az első volt a gépház. Ide kb. 5 lépcsőfokot kellett felmenni. Itt a motor egy 20 m-es csövet hajtott. Azon volt egy „skív” szíjtárcsa. A nagy tengely a gépeket tartotta „lentával”.

A második padon vagy emeleten volt az a gép, amely a búzából az „ocsutot” vagyis a szemetet válogatta ki. Ez a gép tisztította a búzát. Itt rengeteg cső volt, és a „bunker” is itt volt megtalálható.

A harmadik emeleten, vagyis a felső padon volt a két daráló gép, a két szita és egy nagy motor. Erről a motorról kellett a munkásoknak mindig levenni a szíjat és rátenni a szitára. Józsi bácsi mondta, hogy ez alapvetően egy nagyon veszélyes feladat volt, mivel ha nem jól rakták fel a szíjat a szitára, akkor az kilengett, olyan szinten, hogy a falat verte. Mindig figyelni kellett nehogy leessen a szíj róla. Ha egy gép leállt valami miatt, akkor az egész folyamat megállt, és nem volt megfelelő a liszt.

Sokat kérdezték a falusiak, hogy mikor jönnek az oroszok. A falusiak szerettek az oroszok után menni, öröltetni, mivel nekik minőséges búzájuk volt, és mindig maradt egy kevés benne a gépezetbe, amit persze már csak a következő falusi embereknek engedtek ki. Józsi bácsi felesége is elmondta, hogy abból a lisztből öröm volt kenyeret sütni. Minőségesebb volt, és több volt benne a fehérje.

Ha a búza nagyon száraz volt, akkor vízzel kellett locsolni, hogy könnyebben lejöjjön a héja.

A gépek árammal működtek. A munkát reggel 8-kor kezdték el, bekapcsolták a gépeket, azok felmelegedtek, beleöntötték a búzát, az felment az első, második, harmadik emeletekre, tisztították, és így ez idő alatt az emberek érkeztek elmenni a malomba, nem kellett korán oda menni.

Megtudtam, hogy a malom háta mögött olajütő is működött. Napraforgó magból készítettek pörkölt olajat. A magot pirították, amit Máté Gyula, és Tóth Albert végzett, aztán szárították, lehajzták, majd présel kinyomták a kész olajat.

Volt egy nyári időszak, amikor is 2 hónapra leálltak újításra. Minden gépet, szitát szét kellett szedni. Ha esetleg lyukas volt a szita be kellett foltozni.

Ha pl. uzsokos, bogaras vagy éppen nem olyan volt a terményt akkor azt egyből haza küldték, nem is engedték bevinni a malmon belülre.

Józsi bácsi mesélte, hogy itt tengerit is lehetett darálni, mivel volt egy nagy kő a bejárattól balra, amit szintén motor hajtott. Ezt egyszer próbálták ki, amikor a Kolhoz vitt a malomba tengerit darálni, de az alja lyukas volt és emiatt sok ment vesztésbe.

Volt olyan, amikor nagyon sok eső esett, és ilyenkor nem tudták beindítani a malomban lévő gépeket, mert a „lentákban”, ami viszi fel a búzát, víz volt benne, és emiatt nem tudták használni. Sajnos befolyt a talajvíz, amit csak úgy tudtak kiküszöbölni, hogy egy tűzoltó segítségével, a malom udvarán lévő kútból kihúzták a vizet és így elment a víz a malomból is. Sajnos arra sem figyeltek, hogy normális csatornázás legyen, vagy, hogy ki legyen takarítva az árok a malom körül. Józsi bácsi 20 évet töltött a malom munkása ként.

Jelenleg a malom üresen áll. Bátorkodtam átgondolni a benne rejlő lehetőségeket és több mindent számításba vettem. Mivel a benne levő gépek még a Magyar királyság idején készültek, valódi muzeális értékeknek számítanak, amit nem szabad hagyni csak ott a malom négy fala között porosodni. Meg kell mutatni az embereknek, hogyan éltek őseink, mivel örölték a lisztet, gyakorlatilag egy interaktív módon belecsöppenteni őket a régi világ csodálatos folyamatába, a lisztgyártásba. Mivel az épület kialakítása adott, így emellett egy cukrászda - kávézó vagy épp egy fogadó is teret kaphatna, a szemben levő pékség miatt pedig még inkább kedvezőek a lehetőségek. Nincs is jobb egy friss péksüteménytől a kávé mellé.

Nyilvánvalóan ezek csak ötletek és ez messze áll a megvalósítástól, mivel a malom épülete jelenleg nincs megfelelő állapotban és szinte nem felel meg az elvárt követelményeknek mivel csatornázás, vízelvezetés hiányában is rengeteg a tenni való.

5.3.Művészkerékpár

Nagybereg-i lakosként büszke vagyok arra, hogy iskolánkban 2000-től működik egy különleges sportágba tartozó művészkerékpár oktatás, amelynek vezetője Géczi Tihamér, és Géczi-Terescsuk Natália, aki az iskola igazgatója és testnevelő tanára. Dér Gusztáv művészkerékpározó 2000-ben felkereste iskolánk igazgatóját azzal a lehetőséggel, hogy hozzanak létre egy terem kerékpározó csoportot Ukrajnában elsőként. Ez év áprilisában eljött településünkre 9 magyarországi, 9 németországi és az akkori német szövetség főtitkára – Hans Bron illetve Nagy Györgyi művészkerékpár vezetője. Ennek tiszteletére egy bemutatót tartottak, és megajándékoztak minket 4 kerékpárral, hogy legyen mivel gyakorolni, hogy néhány hónappal később a Bajon edzőképző tanfolyamon részt tudjon venni az iskola első két diákja: Füzesi András és Géczi István. Füzesi András az iskola egykori diákja Kovászáron is oktatta a diákokat, de mára már ez megszűnt. Kaptak magyar szabály könyvet is, amelyben elmagyarázták, hogy mire figyeljenek a sportágban és, hogy hogyan kell kiválasztani a megfelelő gyerekeket. Ez után azt a lehetőséget kapta az iskola, hogy a novemberi világbajnokságon részt vehet Ukrajnát képviselve. Azóta megtesznek mindent, hogy részt tudjanak venni az Európai bajnokságokon. Minden évben engedélyt kell venni a versenyzéshez (www.karpataljalap.net/2015/08/19/komoly-eredmenyek-egy-kulonleges-sportagbannagyberegrol 2022).

Vannak bizonyos szempontok, amelyeket figyelembe kell venni versenyzők kiválasztása során: jó koordinációs képesség, gimnasztikai készség, kellő fizikai állóképesség.

Ehhez hozzá tartozik a jó szögtartás, vagy éppen a kézen álláshoz erő, ezért szükséges a megfelelő izomlazítás. A fiatalokat a kapott videón látott gyakorlatok által kezdték el edzeni. Eleinte két keréken bicikliznek, majd átlépnek a homlokcsőre, azután a kormányra és így tovább. Fontos a rendszeres edzés, minden nap kell nyújtani, a futás is ajánlott, és egyéb speciális gyakorlatok elvégzése, és fontos, hogy edzőtáborokon vegyenek részt, mert ezek során sok tapasztalatot szereznek.

Azt tudni kell, hogy ezek a biciklik speciálisak, amelyeket csak Csehországban, és Németországban gyártanak. A bicikliknek masszív szerkezetük van, egyforma az első és a hátsó fogaskerék, egyenes meghajtással működnek, a tengelyek meg vannak hosszabbítva, 1,5-2 centivel, mégpedig azért, mert némelyik gyakorlatot állva végezzük el. A kerekei ára 50 euró darabja, és maga a bicikli 1500-1900 euró között van (www.karpataljalap.net/2015/08/19/komoly-eredmenyek-egy-kulonleges-sportagbannagyberegrol 2022).

Minden gyakorlat a szabálykönyvben leírtak alapján történik, mint pl. a kormány elé ülés, harán terpesz azonos oldalon és különböző oldalakon és más. A versenyeken a versenyzők egyéni, páros és négyes kategóriában indulnak, fiúk és lányok külön - külön. Azt fontos tudni, ha fiú-lány párost alkot, az fiús kategóriának számít. Az országos versenyeken a versenyzőket 4 külön kategóriára sorolják korosztályuknak megfelelően. 2011-es férfi párosuk Hollandiában Európa-bajnokságon bronzérmeket nyert. Átlagosan Nagyberegen 20 gyereket oktatnak. Kétszer tartanak egy héten edzést, de ha versenyre készülnek, akkor edzőtáborhoz hasonlóan napi kétszer. Fontos tudni, hogy a diákokat önerőből finanszírozzák, és a szponzorok biztosítják az utazásaikat. Világbajnokságon 14 évnél fiatalabb versenyző nem vehet részt, Európai bajnokságon pedig 18 éves korig lehet jelentkezni. A diákoknak legalább 4-5 év felkészülésre van szükségük, hogy versenyképes teremkerékpárossá váljanak.

A turizmus szempontjából, fontos tudni erről a sportágról, hogy a diákok, akik utaznak bajnokságokra, azok nem csak versenyeznek az adott országban, hanem annak kultúrájával és élményeivel is megismerkednek. Mivel különböző nemzetiségű diákok vesznek részt a megmérettetésen, ezért országból-országba utaznak, és ez által Nagyberegre is több országból ellátogatnak (53. ábra).

53. ábra. Nagyberegi biciklisek (Forrás: www.karpataljalap.net/2015/08/19/komoly-eredmenyek-egy-kulonleges-sportagban-nagyberegrol?fbclid=IwAR2Kgvw64braYYHvqGn7JsR3ANnwUtlQOEjgRGM2Mle86trJMbNR6Gf4LXA, 2022).

5.4. Nagyberegi parasztházak

Nagyberegben fennmaradt számos régi (XIX. vége – XX század eleje) a helyi mesterek által épített magyar stílusú parasztház. Ezek népi építészetünk becses darabjai.

1997-ben a Népi építészeti Tudományos Diákkör (NTDK) felmérést végzett a faluban található parasztházakról (Nagybereg, 1998).

Célja ennek a kutatásnak a hagyományőrzés volt, hogy Nagyberegben és Beregszászban ki tudják állítani ezeket a kutatási anyagokat és bemutatni a régi kor fennmaradt értékeit. Az akkori felmérésben 25 parasztházat találtak az eredeti állapotában. Mára már csak 1-2 épület maradt ilyen állapotban, a többit már az új tulajdonosok felújították a saját maguk ízlésüknek megfelelően. A mai napig fennmaradó parasztházak legmegfelelőbb példája megtalálható a Nagyszer u. 12 szám alatt, amelynek tulajdonosa Kovács András (2. tulajdonos). Jelenleg lakatlan és lebontásra vár. 1982-ben építették és faoszlopos tornáccal rendelkeznek (54. ábra).

54. ábra. Fennmaradt parasztház Nagyberegen (Saját felvétel, 2022).

5.5. Kutatási módszerek

Kutatásom során kíváncsi voltam, hogy ki hogyan műveli ezt a mesterséget mennyire tartják fontos tevékenységnek a szövést milyen fokon foglalkoznak ezzel a nem hétköznapi szép mesterséggel. Kérdőívem által megtudtam, hogy milyen anyagból készülnek, milyen minta a legnépszerűbb, milyen eszközöket használnak, és milyen célra készülnek ezek a termékek. Rámutat arra is, hogy van-e kereslet ezek után a termékek után, illetve hogy hová kerültek el a nagyvilágba a szőttések.

Az elküldött kérdőíveket 5 Nagyberegi néni töltötte ki, akik mesteri szinten űzik ezt a szakmát. Életkorukat tekintve a legtöbbjük 30 és 60 év között van. A kérdőívből kiderül, hogy ki hogyan kerül kapcsolatba a szövéssel. A legtöbb szövő már gyermek korában találkozott és sajátította el a szövés minden mozzanatát. Van, aki csak a középiskolában találkozott vele.

A legtöbben Prófusz Marianna tanárnőtől tanultak meg szőni, maga Prófusz Marianna pedig nagymamájától, és Antónikné Polónyi Katalin érdemes népművésztől.

Legnépszerűbb darabok a lakás díszítésére szolgáló terítők, szalvéták, díszpárnák (55. ábra), pokrócok (56. ábra), ballagási tarisznyák (57. ábra), lakodalmos kendők (58. ábra), ajándéktárgyak (könyvjelző (59. ábra), könyvborító stb.).

55. ábra. Beregi szőttessel hímezett díszpárnák. (Saját felvétel, 2021).

56. ábra. Pokrócszövés (Saját felvétel, 2021).

57. ábra. Ballagási tarisznyák (Saját felvétel, 2021).

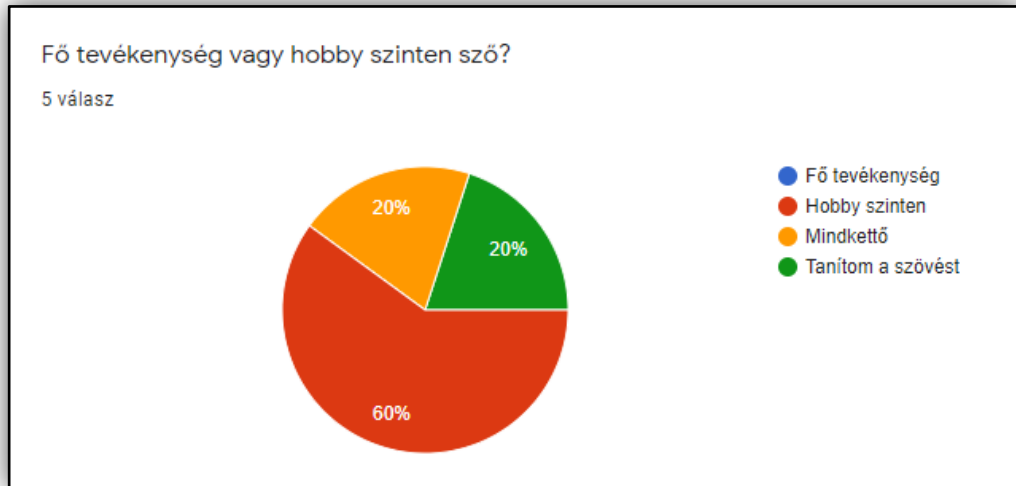

58. ábra. Lakodalmi kendők (Saját felvétel, 2021).

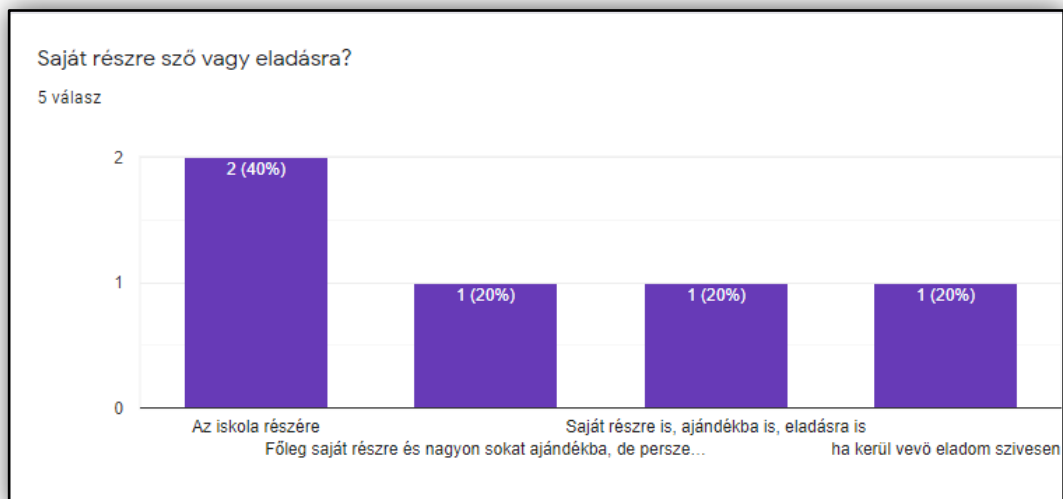
59. ábra. Könyvjelző (Saját felvétel, 2021).

A legtöbben hobby szinten végzik a szövést, van, aki tanítja, és van, akinek a fő tevékenységét képezi a kézimunkázás (60. ábra).

60. ábra. Fő tevékenysége vagy hobby szinten sző?

Vannak, akik saját részre szőnek, de persze örülnek a megrendelésnek is, mivel így pótolni tudják a felhasznált anyagot, Az iskolában is örülnek egy-egy megrendelésnek, mert abból tudnak újabb szövéshez való anyagot vásárolni. Vannak olyanok, akik csak ajándékozás céljából szőnek egy-egy darabot (61. ábra).

61. ábra. Saját részre sző vagy eladásra?

Legnépszerűbb minták a leveles (62. ábra), szegfűs (63. ábra), csillagos (64. ábra), makkos (65. ábra), tulipános (66. ábra) stb.

62. ábra. Levél mintás (Saját felvétel, 2021).

63. ábra. Szegfű mintás (Saját felvétel, 2021).

64. ábra. Csillag mintás (Saját felvétel, 2021).

65. ábra. Makkos mintás (Saját felvétel, 2021).

66. ábra. Tulipán mintás (Saját felvétel, 2021).

Megtudtam, hogy a szövés egy időigényes, aprólékos, több fázisú munka, melyet nem is olyan könnyű megtanulni, mivel van olyan terítő, ami egy hétbe is beletelik, amíg elkészül, ennek ellenére mindenki szívesen tovább adná ezt a hagyományt. Van, aki a mai napig is oktatja.

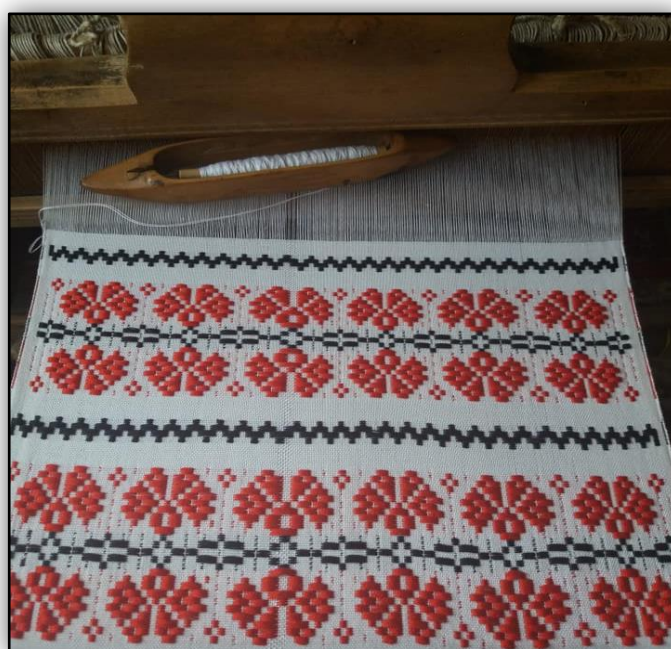
Mivel a szövés több fázisból áll, aminek az egyik fázisa a vetés, ehhez a munkához több emberre van szükség, akár a család férfi tagjai is besegítenek ennél a műveletnél, de általában a nők végzik ezt a tevékenységet.

A szövést megelőzi a láncfonal felvetése, amellyel meghatározzuk a szövet szélességét, hosszúságát. Vidékünkön a forgatható vetőfát használták, amely egy középső rúdon forgó négy szárnyból álló, kereszt alapú talpra állított a mennyezeti gerendához rögzített szerkezet. A négy szárny egymással derék szöget alkot. Felvetés közben előfordul, hogy elfogy vagy elszakad a fonál, ilyenkor a takácssomóval kötjük össze a fonalat, mely nem csúszik szét.

Arra a kérdésre, hogy van-e Nagyberegnek saját motívuma, azt a választ kaptam, hogy sok van: farkasnyomas (67. ábra), szegfűs, háromszirmú vagy tükröképszegfű (68. ábra), margaréta, csillagos (69. ábra), rózsás (70. ábra), csipkemintás (71. ábra), aszúros, makkos (72. ábra), nagycsillag, Rákóczi minta (73. ábra) stb. Ezek közül a legnépszerűbb a szegfű, a tulipános, farkasnyomas, makkos.

67. ábra. Farkasnyomas minta (Saját felvétel, 2021).

68. ábra. Tükörképszegfű mintás (Saját felvétel, 2021).

69. ábra. Csillagmintás (Saját felvétel, 2021).

70. ábra. Rózsamintás (Saját felvétel, 2021).

71. ábra. Beregi-szöttes csipke mintával (Saját felvétel, 2021).

72. ábra. Makkosmintás (Saját felvétel, 2021).

73. ábra. Rákóczi minta (Saját felvétel, 2021).

A vevői kör inkább külföldi megrendelőkől áll.

Ezek a termékek többségében gyapjú vagy len szálak cernákból készülnek. A mintához piros, fekete írisz pamutot használnak (74. ábra).

74. ábra. Tulipán mintás beregi szőttes, piros és fekete írisz pamutal szőve (Saját felvétel, 2021).

Első mozzanat a fonal előkészítése, ha motringban van, feltekerése ezután következik a fonal megvetése – vetőn (az előre megtervezett és kiszámolt hosszúság és szélesség – pászmák – szerint), lekalácsolása, majd felhúzása az esztovátára. A fonalak befogdosása a nyüstökbe, majd párosával (egy első és egy hátsó nyüstből) a bordába, majd felkötözzük a kötöző kendőre vagy botra a szálakat. Ezután lehet csak hozzá kezdeni a szövéshez. Lenyomjuk a jobb lábítót és a keletkezett nyílásba átdobjuk a vetélőt, a megcsévélt vetüléssel, a bordahájjal tömörítjük a fonalat vászonra, lenyomjuk a bal lábítót, miáltal a fonalak helyzete megváltozik, majd ismét átdobjuk a vetélőt a fonallal, ráverjük a bordával, tömörítjük a vásznat. Ha mintázni akarjuk, a szedőtű segítségével kiválogatjuk, felszedjük a mintát, majd a kisdeszkára szedjük a kiválasztott szálakat, amit élére állítunk, hogy a nyüstök mögött is kialakuljon a minta nyílása. Kivesszük a kisdeszkát, majd átdobjuk a színes fonalat a vetélő segítségével, a nagydeszkát leengedjük, hátrébb húzzuk, majd lábítunk s beszőjük az alapszálát. Ez a folyamatot 3–4 szer ismételik a mintától függően majd a deszka helyére csépkévezzőt vagy madzagot tesznek, hogy a szimmetrikus mintának ne kelljen minden sorát felszedni, hanem csak a közepéig, onnan már csak fordított sorrendben kell a madzagok helyére a deszkát betenni és leszőni a minta sorokat.

Manapság rongyszőnyeget többen szőnek, mint a szedett szőtteket, bár az előbbihez is nagy szakmai és technikai tudás szükséges, hogy minőségi terméket tudjanak előállítani. Féltő, hogy generációk fognak úgy felnőni, hogy a szövés technikáját már csak leírásokból ismerhetik meg, ezért nagy szükség van rá, hogy a szövést, mint kézműves mesterséget megőrizzük az utánunk következő generációnak.

Eszközök, amik a szövéshez szükségesek: szövőszék, vetélő nyüst, borda, csüllő, felszedő tű, kis és nagy deszka, csónak, lyukas fa.

Készítettem egy kérdőívet, amit kitölttettem mindazokkal a személyekkel Nagyberegen akik kézművességgel foglalkoznak és a mai napig művelik és ápolják ezt a mesterséget. Ilyenek pl. a fafaragás, amivel Somi István és Nagy György foglalkozik. Gyöngyfüzéssel Derceni-Lévai Irénke foglalkozik, aki szintén oktatja is ezt a mesterséget fesztiválok, gyereknapokon stb. Üveggravírozással pedig Szarka Adrienn foglalkozik Nagyberegen aki saját részre és rendelésre is készít nagyon szép és egyedi termékeket.

A nagyberegi tájházban minden foglalkozáson csuhé termékeket tanulnak meg készíteni a gyerekek, amiket majd haza is vihetnek, ilyenek a babák, virágok, stb.

A kosárfonás is egy egyedi mesterség Nagyberegen melynek apáról fiúra, anyáról-lányra szállnak, és többnyire külföldi vendégek kéréseire készítik a termékeiket. Balázs bácsi

elmondásai szerint rájöttem arra, hogy nem is olyan könnyű ezt a mesterséget űzni mint amilyennek tűnik, mert nagyon igényes és aprólékos munkát igényel.

Nagyberegén más épített és természeti örökségek is jelen vannak, ide tartozik pl. a malom épülete is. A malomról tett kutatásaim során beszéltem egykori dolgozóval, Csémi Józseffel, aki mesélt nekem az ott töltött évei során a malom milyen társadalmi és gazdasági szerepet töltött be, valamint megtudtam tőle a lisztkészítés folyamatát és az akkoriban ott működő logisztikai rendszerbe is némi betekintést nyertem.

KÖVETKEZTETÉS

Munkámban nagy szerepet játszott a Nagyberegi kistérség turisztikai feltérképezése. Az tény, hogy mára már nagyban kiépült a turizmus mutatják ezt fesztiválok és rendezvények sorozatai is. Nagy hangsúlyt fektetnek a hagyományőrzésre és a magyarság megőrzésére, valamint a határon túl való szereplés és magunk képviselőként is sokat léptünk előre az utóbbi időben. Rengeteg Nagyberegi szőttes és fonott kosár, valamint fafaragás van a határon túl Európa számos pontjain, bár többnyire Magyarországon.

Kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy bár magyarságtudományi szempontból és hagyományaink megőrzése szempontjából a falu élen járó település Ez kevésbé vonja az esetlegesen nem magyar nemzetiségű etnikumokat és népcsoportokat. Valamint a falu infrastruktúrájára is ráférne némi innováció. Nagy lehetőségek rejlenek abban, ha nem csupán határon belüli, de határainkon kívüli célcsoportokat is számításba vennénk. Sokakban felmerülhet a kérdés, hogy a más nem magyar nemzetiségek felé nyitásnak nem vallják e kárát a falu magyarságtudatért tett erőfeszítései, de én úgy gondolom, hogy a más népek kultúrájához való közeledés segíthet a saját kultúránk elhatárolódásában, művelésében és terjesztésében, valamint a szomszédos kultúrák és hagyományok megismerésében és tiszteletében. A szállodaipar nagy fejlődésen ment keresztül az utóbbi években, Kárpátalján több minőségi étterem is nyílt. Úgy vélem Nagyberegnek is hasznos volna felzárkóznia ebből a szempontból, hiszen az adottságai megvannak hozzá.

Ez a munkám nem feltétlen irányul a probléma megoldásának viszont segítette átlátni szülőfalum erőforrásait valamint világossá tette mennyire szeretünk komfort zónában maradni. Kultúránk megismerése, továbbadása és óvása kötelességünk. Más kultúrák tisztelete pedig a sajátunkról való tanúbizonyosság.

ÖSSZEFOGLALÁS

A munkám célja a nagyberegai kistérség turisztikai erőforrásainak vizsgálata ahol megvizsgáltam a már jelen kialakított turisztikai létesítményeket, mint a parasztházakat, motocross pályát, templomot, természeti örökségként a Beregi tavat és megvizsgáltam a térség kiaknázatlan turisztikai létesítményeit ezek közül nagyobb figyelmet fordítva a Nagyberegai malomra.

Maga a falu nagyon színes kultúrával rendelkezik, a fafaragástól a kosárfonás és szövésen át egészen az üveggravírozásig szinte minden megtalálható. Köszönhető ez a Nagyberegai iskolának ahol növelik és fejlesztik a tanulók kreativitását már gyerekkortól kezdve.

Munkámban kitérek ezen mesterségek részletesebb bemutatására. Beszélgettem e mesterségek művelőivel is a kezdetekről és a megvalósításról valamint arról, hogy miért tartják ezeket inkább hivatásnak mintsem munkának. Úgy tartja a mondás, aki szereti amit csinál az egy percet sem dolgozik.

Mikor az ember kutatást végez, nem csupán az ismerete bővül hanem a nézetei is változhatnak. Megtanul felállítani egy értékrendet. Megtanulja mi a szenvedély és a feladat közti lényeges különbség és rádöbben arra, hogy az értékeket nem a piacon meghatározott ár adja, hanem maga az ember amikor ránéz egy faragásra, gravírozott pohárra vagy esetleg emlékszik a nagymamája süteményeire amit a nagyberegai lisztből csinált és látja a bele fektetett energiát és kidolgozottságot és a „lelket” rájön, hogy ezeket a kincseket nem lehet a piacon meghatározni.

Szerencsésnek tartom magam, hogy egy ilyen munkának vagyok a megalkotója az eredményektől függetlenül, mert részese lehettem egy rövid időre annak a csodás sokszínű világnak ahol az álmokból tervek a tervekből munkák a munkákból remény született, ami összetart egy közösséget. Ennek a helynek a varázsát őrizhetem meg ebben az írásban és adhatom tovább.

РЕЗІЮМЕ

Метою моєї роботи є дослідження туристичних ресурсів Великоберезької ОТГ, де я оглянула уже створені туристичні об'єкти, такі як фермерські будинки, траси для мотокросу, церкви, Великоберезьке озеро як природну спадщину та дослідила невикористані туристичні об'єкти, де більше уваги приділяється на Великоберезький млин.

Саме село має дуже колоритну культуру: від різьблення по дереву до плетіння кошиків і ткацтва до гравіювання на склі. Це завдяки школі в селі Великі Береги, де з дитинства підвищують і розвивають творчість учнів.

У своїй роботі я детально написала про ці вироби. Я також розмовляла із майстрами цих ремесел про початки та впровадження та про те, чому вони вважаються професією, а не роботою. Як і прислів'я каже, що той, хто любить те, що робить, не працює ні хвилини.

Коли людина проводить дослідження, не тільки розширюються знання, але й можуть змінюватися погляди. Ми навчимося встановлювати набір цінностей. Людина дізнається суттєву різницю між пристрастю та завданням і розуміє, що значення дає не ціна на ринку, а дивлячись на різьблення, вигравірувану склянку чи, можливо, згадуючи бабусині пиріжки з борошна в Великі Береги та побачивши вона вкладає енергію та витонченість, і «душа» усвідомлює, що ці скарби неможливо визначити на ринку.

Я вважаю, що мені пощастило бути творцем такої роботи, незважаючи на результати, тому що я змогла на короткий час бути частиною дивовижного і різноманітного світу, де від мрій до планів, від мрій до вчинків до надії, що об'єднує спільноту. Я можу зберегти чарівність цього місця в цьому письмі і передати його далі.

FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

1. BME. MolnárokLapja, Budapest, 1912. – p.560.
2. Botlik J. –Dupka Gy.: Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 1993. – pp. 102-103.
3. Csernyicskó I., Híres-László K., Karmacsi Z., Márku A., Máté R., Tóth-Orosz E., A magyarok és a magyar nyelv Kárpátalján, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, Termini Egyesület, Törökbálint, 2021 – letöltés dátuma: 2021
4. Csémi L. – adatközlő
5. Dr. Szabó L. Nagyberég. Kárpátalja, 1997, Ybl Miklós Műszaki Főiskola nyomdája, 1998.
6. Homoki Erika – A beregszászi járás fejlettségi fokának meghatározása, Eszterházy Károly Egyetem, 2004 pp. 3-4 (15)
7. Izsák T.: A Beregszászi járás természeti földrajza. Іжак Т. Ї.: Фізична географія Берегівського району. – KMPSZ, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. „PoliPrint Kft” kiadó, Beregszász, 2007. – 52 p.
8. KárpátiIgazSzó, Orig. Kárpátalja, 1991. – p.259.
9. Kopasz Gy.: Demográfiai változások a Szernye- mocsár magyarlakta településein 1784- 1939 között. – Ungvár: Együtt, 2016/1.szám, 2016. – pp. 69-74.
10. KSH. Az első magyarországi népszámlálás (1784-1787). – Budapest: Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára, Művelődési Minisztérium Levéltári Osztálya, szerk.: Danyi Dezső, Dávid Zoltán, 1960.– p. 61.
11. Lehoczky T.: Bereg vármegye. Bp-Beregszász: Hatodik Síp Alapítvány-Mandátum, 1996.
12. Lehoczky T.:Beregvármegye monográfiája. III. Ungvár: Nyomatott Pollacsek Miksa Könyvnyomdájában, 1881. – pp. 75-88.
13. Marosi A. Kárpátalja anno, Beregszászi kosárfonók 39-ben, 2016.
14. Molnár D. E.: Az egész háború nem kívánt községünkbenl anyyi életáldozatot, mint a Szolyvai fogolytábor. A Málenkij Robot Kárpátaljai vonatkozásai. In.: Archív net XX. századi történeti források, 17.évfolyam, 1.szám. Budapest, 2017.

15. Pinczés Z. Kárpátalja gazdasági életének természet- földrajzi alapjai. Észak- és KeletMagyarország Földrajzi Évkönyv, Nyíregyháza, 1999.
16. Prófusz M. – adatközlő
17. Szegedi I. – adatközlő
18. Szuprunenko O.: A beregszászi járás építészeti, történelmi, és természeti értékei. Beregszász: „Tiszta Bereg” Szociális- Ökológiai Civil Szervezet, 2013. – pp. 59-61.
19. Vörös Zászló, Beregi Hírlap, Beregszász, 1993. – p.95
20. <http://karpataljainepfoiskola.com/?p=372> – letöltés dátuma: 2021. március 12.
21. <http://www.karpataljaturizmus.hu/index.php?p=h&a=106> – letöltés ideje: 2020. április 29.
22. <https://karpatalja.ma/karpatalja/kozelet/letrejott-az-uj-beregszaszi-jaras/> – letöltés ideje: 2021. február. 15
23. <https://karpataljalap.net/2015/08/19/komoly-eredmenyek-egy-kulonleges-sportagbannagyberegrol?fbclid=IwAR2Kgvw64braYYHvqGn7JsR3ANnwUtlQOEjgRGM2Mle86trJMbNR6Gf4LXA> – letöltés dátuma: 2021. április 20.
24. www.varak.hu/latnivalo/index/1850-Nagybereg-Bereg-vara/ – letöltés ideje: 2022. február 15.
25. <https://www.karpatinfo.net.ua/szaknevsor/326-nagybereg-tajhaz> – letöltés dátuma: 2021. december 2.
26. www.mapnall.com/hu/map/Esri.WorldImagery/Térkép-Nagybereg_709155.html, 2020).

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra. Nagyberég környéke felülnézetből	11
2. ábra. A Beregi-tó kikötője.....	14
3. ábra. A Jakab-kút Nagyberegen	14
4. ábra. A Beregi-tó strandja	15
5. ábra. Nagyberég címere	20
6. ábra. A tájház épülete Nagyberegen	23
7. ábra. A Nagyberégi tájház botanikus kertje	24
8. ábra. A Nagyberégi Középiskola	25
9. ábra. A Nagyberégi Református Líceum épülete	26
10. ábra. Nagyberég Református temploma	26
11. ábra. Nagyberég görög-katolikus temploma	27
12. ábra. Nagyberég Ortodox temploma	27
13. ábra. Nagyberégi Középiskola múzeuma	29
14. ábra. Adományok a Nagyberégi Középiskola múzeumának	29
15. ábra. Adományok a nagyberégi Középiskola múzeumának	30
16. ábra. Antónikné-Polónyi Katalin adományai	31
17. ábra. Antónikné-Polónyi Katalin adományai	31
18. ábra. A vidékre jellemző korsók	32
19. ábra. A XIX-XX. századból származó dokumentum	32
20. ábra. Régi pénznem	33
21. ábra. Régi írott levél	33
22. ábra. A Nagyberégi szőttes múzeum látogatói	34
23. ábra. Asztali disz	35
24. ábra. Virágcsokor	35
25. ábra. Esküvői dekoráció.....	36
26. ábra. Adventi koszorú	36
27. ábra. Meghívók	37
28. ábra. Csuhévirágok.....	38
29. ábra. Csuhebáb készítés	38
30. ábra. Csuhévirág	39

31. ábra. Nyaklánc	40
32. ábra. Ékszerek gyöngyből	40
33. ábra. Fa gyöngyből	41
34. ábra. Nyaklánc gyöngyből	41
35. ábra. Ékszer kiállítás gyöngyből a Nagyberegi Csipkebogyó és Beregi Szóttés Fesztiválon	42
36. ábra. Derceni-Lévai Irénke oktatja a gyöngyfűzést	42
37. ábra. Gravírozott pohár	43
38. ábra. Igével gravírozott pohár	44
39. ábra. Gravírozott Karácsonyi pohár gömbölyű felületen	44
40. ábra. Igés faliképek.....	45
41. ábra. Faragott virágos kép	46
42. ábra. Madaras faragott kép	46
43. ábra. Igés faragott kép.....	47
44. ábra. Igés virágos faragott kép	47
45. ábra. Hájas Balázs és unokája karkosarai	48
46. ábra. Nagy teherbírású kisebb kosár	49
47. ábra. Karkosarak.....	50
48. ábra. Motocross verseny Nagyberegen	52
49. ábra. Csémi József a Nagyberegi malom egykori dolgozója.....	55
50. ábra. Szita	56
51. ábra. Darológép	56
52. ábra. A nagyberegi malom épülete	57
53. ábra. Nagyberegi biciklisek	61
54. ábra. Fennmaradt parasztház Nagyberegen	62
55. ábra. Beregi szóttessel hímezett díszpárnák.....	63
56. ábra. Pokrócszövés	63
57. ábra. Ballagási tarisznyák	64
58. ábra. Lakodalmas kendők.....	64
59. ábra. Könyvjelző	64
60. ábra. Fő tevékenység vagy hobby szinten szó?	65
61. ábra. Saját részre szó vagy eladásra?	65
62. ábra. Levélmintás	66
63. ábra. Szegfű mintás	66

64. ábra. Csillag mintás	67
65. ábra. Makkos mintás	67
66. ábra. Tulipán mintás	68
67. ábra. Farkasnyomas minta	69
68. ábra. Tükörképszegfű mintás	69
69. ábra. Csillagmintás	70
70. ábra. Rózsamintás	70
71. ábra. Beregi szóttos csipke mintával	71
72. ábra. Makkos mintás	71
73. ábra. Rákóczi minta	72
74. ábra. Tulipán mintás beregi szóttos, piros és fekete írisz pamuttal szöve	72

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1011181042

Дата перевірки:
14.05.2022 10:40:26 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
14.05.2022 17:20:40 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: 12_Пешпекі Александра Аттілівна

Кількість сторінок: 84 Кількість слів: 12518 Кількість символів: 110944 Розмір файлу: 6.44 MB ID файлу: 1011075307

8.28% Схожість

Найбільша схожість: 1.55% з Інтернет-джерелом (<https://karpatalja.ma/karpatalja/tudomany/a-szernye-mocsar-magya...>)

6.41% Джерела з Інтернету

89

Сторінка 86

2.29% Джерела з Бібліотеки

106

Сторінка 87

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1